

spre ...

Mișcarea Modernă

Termenul de «modern» este asociat în general...

... voinței de a abandona o „tradiție” pentru a reconstrui o lume al cărui model este diferit de cele istorice.

În arhitectură, termenul nu subîntinde nici un cod lingvistic determinat care să poată fi asimilat unui „stil” în accepțiunea tradițională...

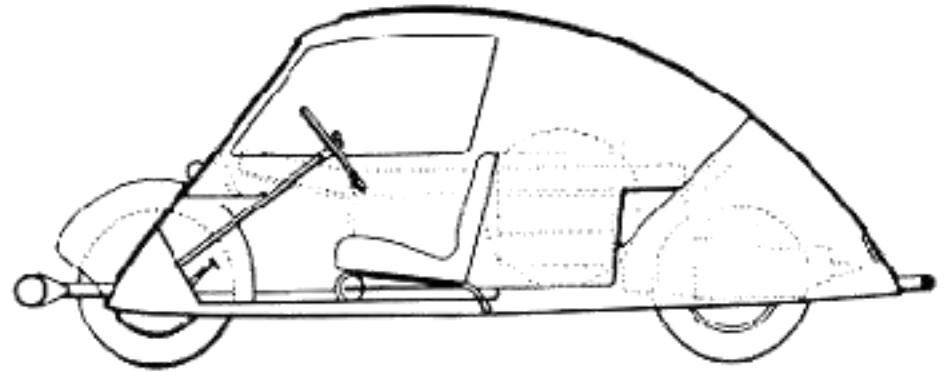
Prin «modern» înțelegem mai degrabă acel produs arhitectural conceput cu voința de a fi contemporan cu tendințele unei societăți sfâșiate de profunde transformări structurale și cu determinarea care constituie câmpul de întâlnire dintre forțe „revoluționare” și forțe conservatoare. Refuzul valorii autonome a artei, acel concept instituțional produs de tradiția precedentă, antrenează o astfel de semnificație a arhitecturii și promovează căutarea unui nou raport între societate și artiști. Aceste căutări se configurează în două operații distincte: una care distruge orice ereditate culturală și formală [tradiția clasicistă/academică] și una care propune tehnici, funcții și semnificații care să poată promova o nouă organizare a spațiului și, de aici, a vieții individuale și sociale.

Giuseppe Castelnuovo, *Moderno*, în Paolo Portoghesi, *Dizionario Enciclopedico di Architettura e Urbanistica*, Istituto Editoriale Romano, 1969, vol. IV [66-113]

Mișcarea Modernă

Mișcarea Modernă (MM) se prezintă mai degrabă ca o operație culturală cu o semnificație precisă: tentativa de a găsi – sau a „regăsi” – un raport imediat, direct și violent între lucrul cu spațiul și asupra spațiului și condițiile existențiale și etice ale societății moderne.

Paolo Portoghesi, *Dizionario Enciclopedico di Architettura e Urbanistica*, Istituto Editoriale Romano, 1969

Mișcarea Modernă

Mișcare arhitecturală din secolul XX care a căutat să rupă orice legătură stilistică sau istorică cu trecutul. [...] Scopurile modernismului era radicale și se concentrau asupra eliminării oricărui ornament, a oricărei aluzii istorice, a stilurilor, contrabalansate de prețuirea obiectivității și a dezvoltării metodelor industriale de construcție.

[...] în Mișcarea Modernă au existat grupuri care au accentuat diferite aspecte, însă toate au căzut de acord asupra nevoii de a oferi răspunsuri raționale nevoilor contemporane, folosind materiale moderne, elemente de construcție produse în masă și metode de construcție experimentale și industriale. [...]

Paolo PORTOGHESI, Dizionario Enciclopedico di Architettura e Urbanistica, Istituto Editoriale Romano, 1969

Arhitectură Modernă

O definiție mai populară:

Există un accept relativ unanim că arhitectură modernă înseamnă acea formă de clădire identificabilă prin folosirea de materiale industriale neornamentate (mai ales oțel, sticlă și beton), prin volume geometrice simple, stând liber în spațiu. Astfel de clădiri, care au început să apară în jurul anilor 1922 în Germania, Olanda, URSS, Franța, au fost pentru prima oară grupate sub o singură etichetă stilistică în expoziția "Arhitectura modernă", organizată în 1932 la Museum of Modern Art (MoMA) din New York.

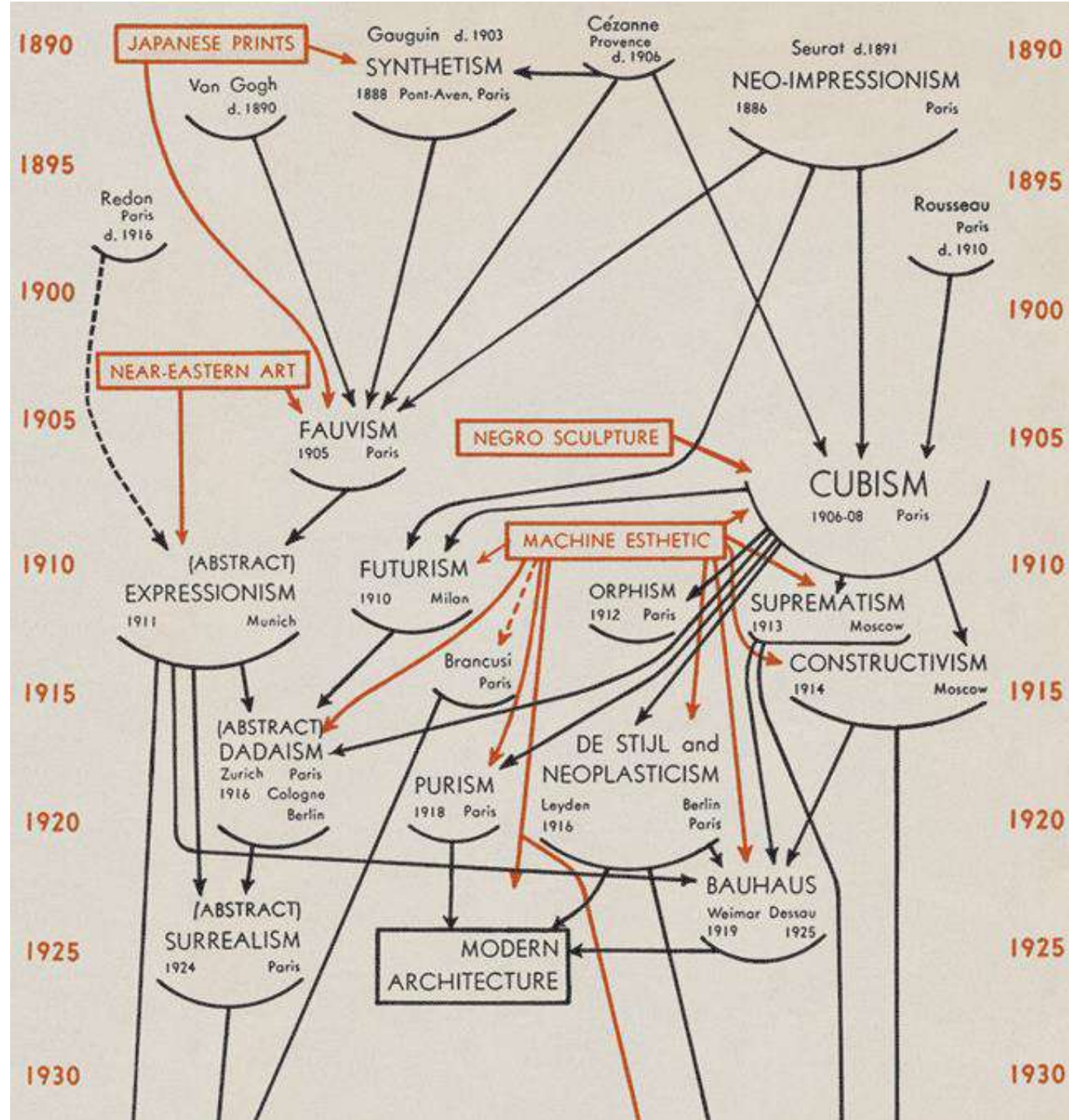
David și Ann VAN ZANTEN, Grolier Encyclopedia, Grolier Electronic Publishing, 1996

Arhitectură modernă / Mișcarea Modernă

despărțirea radicală de tradiția clasică

- OO. Terminologie / definiții — arhitectura modernă și Mișcarea Modernă
- OI. Context
  - avangardele artistice
  - războiul și revoluțiile — importante transformări sociale și politice
- O2. Centre moderne
  - mișcări de avangardă în arhitectură
  - noua școală de arhitectură — legătura între concepție și producție
  - noua clientelă — imperativele cotidianului modern
- O3. Construcția unui nou limbaj formal
  - morfologie și sintaxă
  - program estetic și teoretic
  - coerență și libertate — vederi și realități contradictorii
  - varietatea arhitecturii moderne vs. stilul internațional
- O4. Deasupra limbajului — programul reflexiv privind noua arhitectura

Avangardele artistice

Coperta catalogului expoziției *Cubism and Abstract Art*, Museum of Modern Art, 1936, Diagrama lui Alfred H. Barr, Jr. despre sursele și evoluția artei moderne. Vezi și https://www.moma.org/momaorg/shared/pdfs/docs/archives/InventingAbstraction_GLowry_359_363.pdf

De la obiecte la semne
Eliberarea de convenția picturală
Între figură și abstractizare

Vincent Van Gogh,
Terrace of a Café at Night, 1888

Henri Matisse, *L'Atelier rose*, 1911

André Derrain, *Les Arbres à Collioure*, 1905

Wassily Kandinsky, *Vor der Stadt*, 1908

Cubismul și influența lui Cezanne

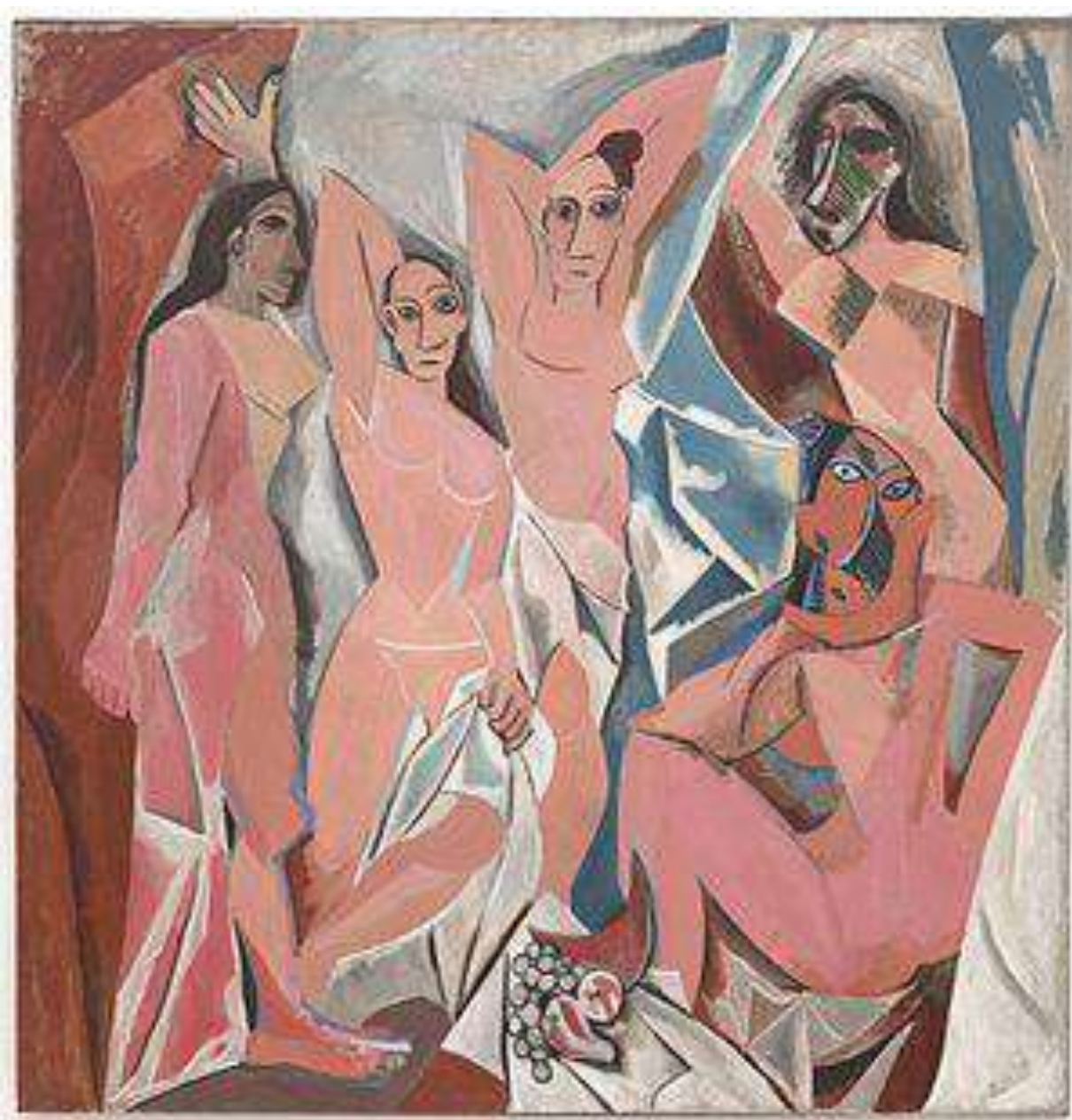
De la imagine la limbaj. De la statică la mișcare. Descoperirea bazelor plastice și simbolice ale unui nou limbaj

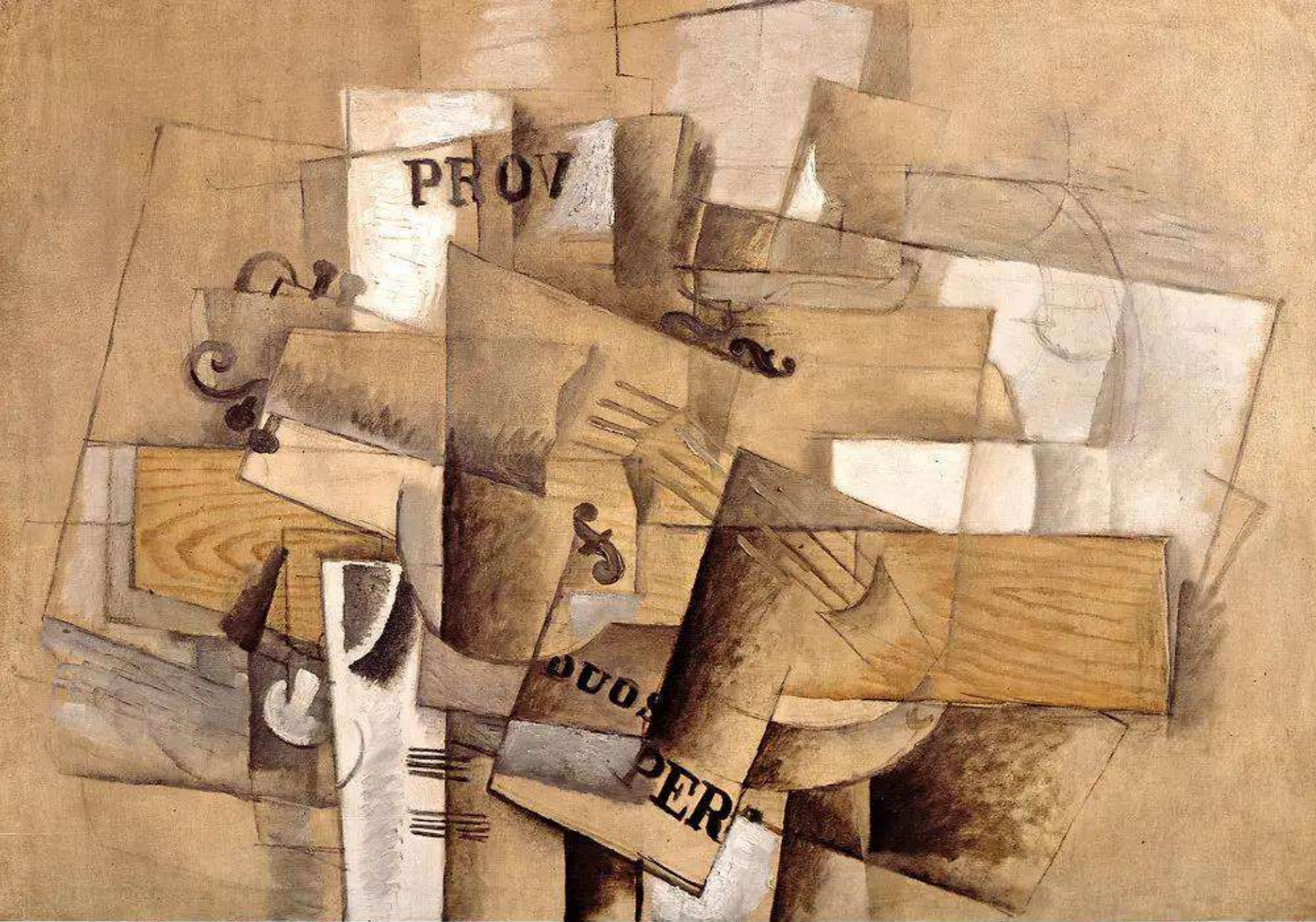
Paul Cezanne,
*Bords d'une
rivière*,
1904-05

Cubismul analitic – deconstruirea lumii aparențelor

De la imagine la limbaj. De la statică la mișcare. Descoperirea bazelor plastice și simbolice ale unui nou limbaj

Pablo Picasso
Les demoiselles d'Avignon,
1907

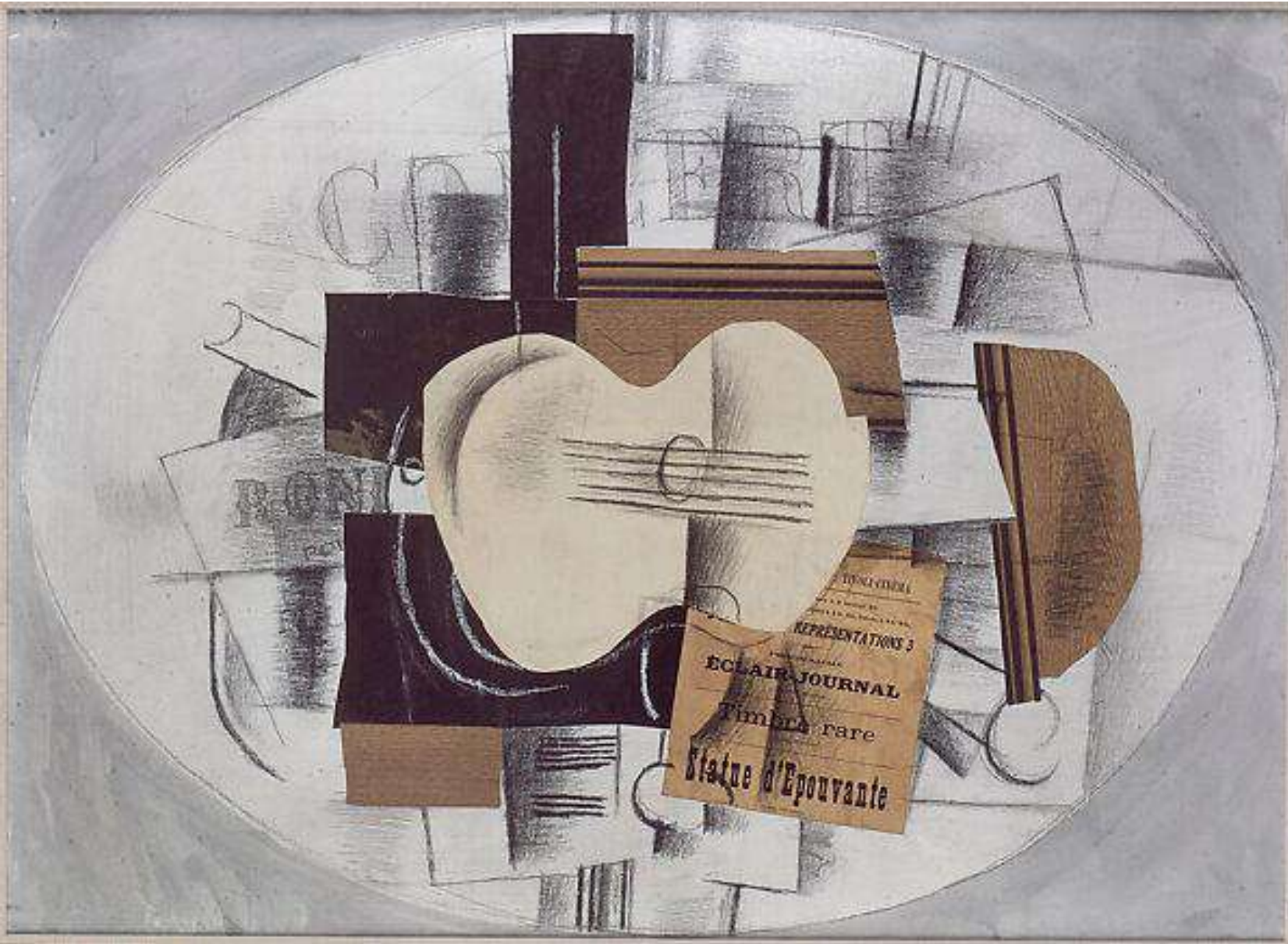
Georges Braque, *Violon et verre*, 1913
J'aime la règle qui corrige l'émotion. [Iubesc regula care corectează emoția.]

Cubismul sintetic – reconstrucția realității

De la imagine la limbaj. De la statică la mișcare. Descoperirea bazelor plastice și simbolice ale unui nou limbaj

Pablo Picasso, *Glass and Bottle of Suze*, 1912

Georges Braque, *La Guitare: "Statue d'Épouvante"*, 1913

Căutăm exprimarea realității cu materiale pe care nu știm încă să le mânuim, dar pe care le apreciem fiindcă știm că ajutorul lor nu ne este neapărat indispensabil și că nu sunt nici cele mai bune, nici cele mai bine adaptate.

Dada – revoluția totală; deriziunea

Tristan Tzara: *Dada e intensitatea noastră. Dada este arta fără papuci și paralele, care e contra și pentru unitate și, categoric, contra viitorului.*

Marcel Duchamp, *Fântână*,
1917

de la monument la ready-made

1915 (Frumusețea indiferenței): *Este tânăr și straniu de impasibil la numeroasele controverse suscitade de opera lui... Nu vorbește, nu se aseamănă și nu se comportă ca un artist. În termeni stricți, s-ar putea nici să nu fie un artist. În orice caz, nu are nimic altceva decât antipatie pentru sensul acceptat al oricărui cuvânt din vocabularul artistic.*

Marcel Duchamp,
Roata de bicicletă, 1913, *Scurgătorul de sticle / Ariciul*, 1914

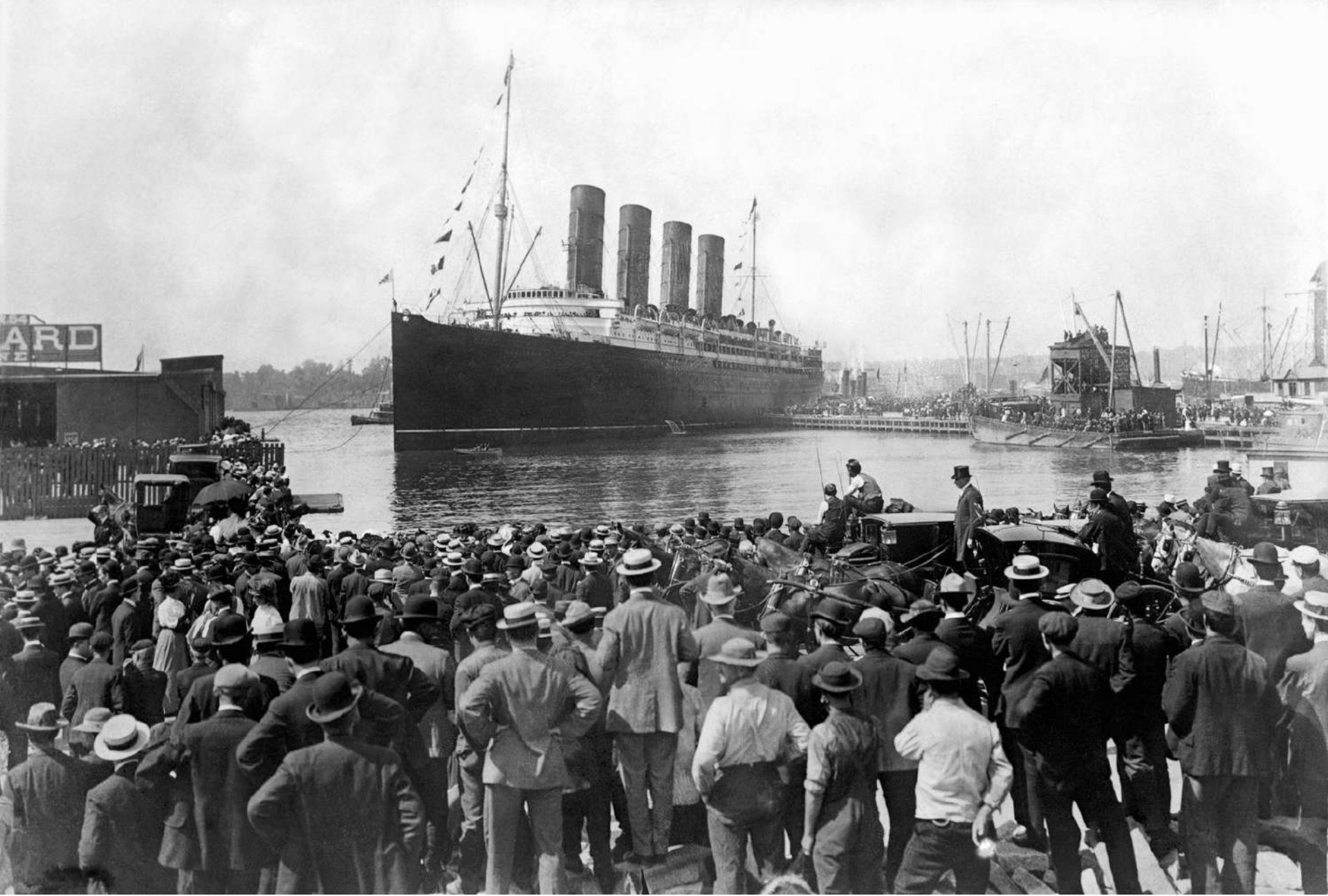
Primul Război Mondial și Revoluția Rusă

- prăbușirea imperiilor rus, austro-ungar, otoman și prusac
- 8 milioane de victime
- dezvoltare industrială extraordinară impusă de necesitățile războiului
- moment de reorientare politică și socială generală

Lens, Franța, 11 aprilie 1919

<https://www.theatlantic.com/photo/2018/05/100-years-ago-france-in-the-final-year-of-world-war-i/>

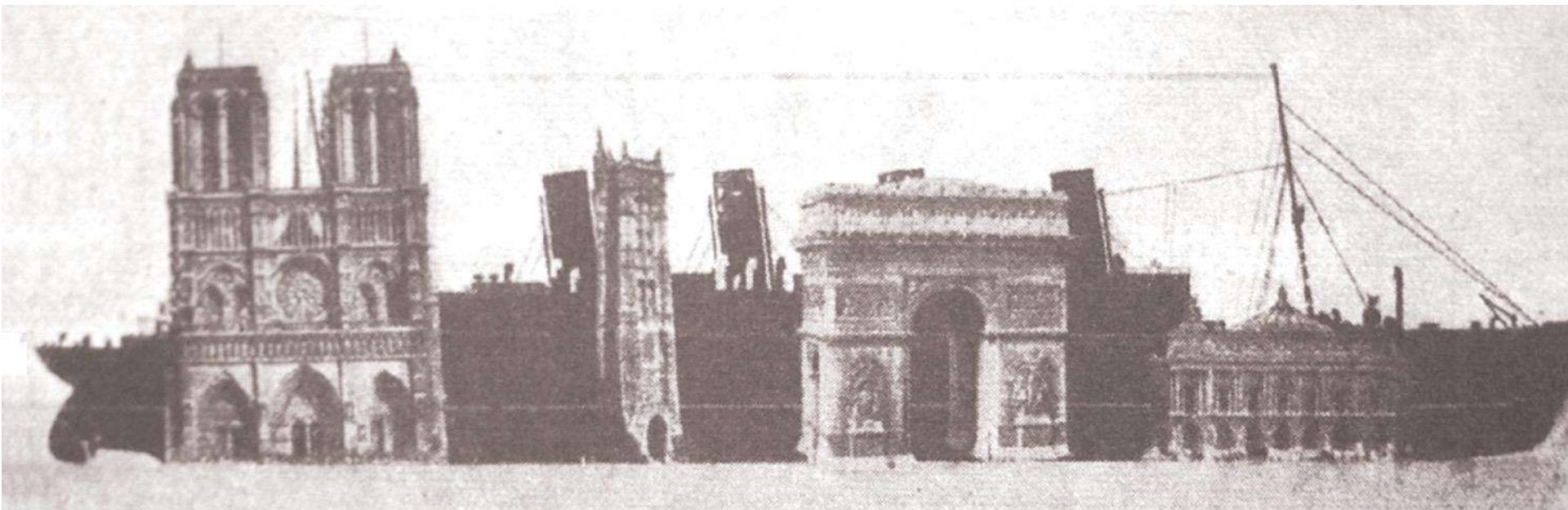

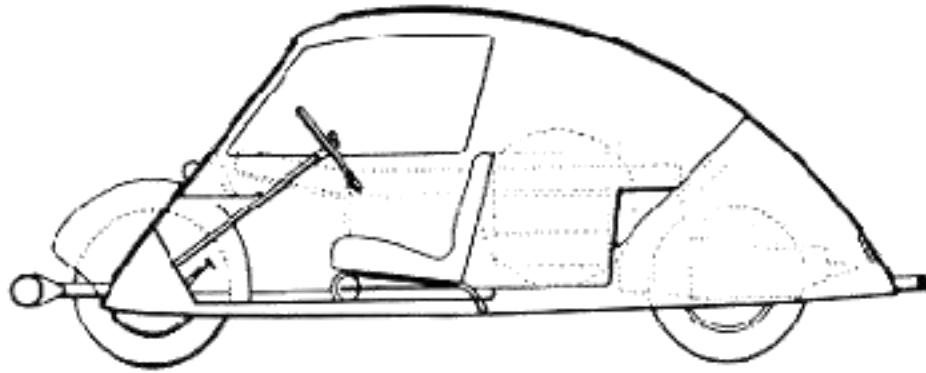

O nouă arhitectură
potrivită artei de avangardă și progresului tehnic

/

Arhitectul se simte chemat să dea formă
spiritului noii epoci

“... [Jean Giraudoux] a scris înainte de război, “Pleins pouvoirs”, invitând patetic țările la bucuriile și la riscurile unei mari aventuri optimiste – construcția timpurilor moderne – făcând apel la singurele motoare eficiente: imaginația și entuziasmul.”

Le Corbusier, Aujourd’hui (Préface à une réimpression) în Vers une architecture, ediția a 2-a

“Ne-a fost de ajuns și trebuie să renunțăm la reproducerea stilurilor istorice. În procesul depășirii capriciilor arhitecturale prin dictatul logicii structurale, am învățat să căutăm expresia concretă a vieții epocii noastre în forme clare și simplificate cu precizie.”

Walter Gropius, The New Architecture and the Bauhaus, 1935

Centrele modernității. Avangardele din arhitectură

Avangardele sunt nuclee tari ale arhitecturii moderne, caracterizate prin:

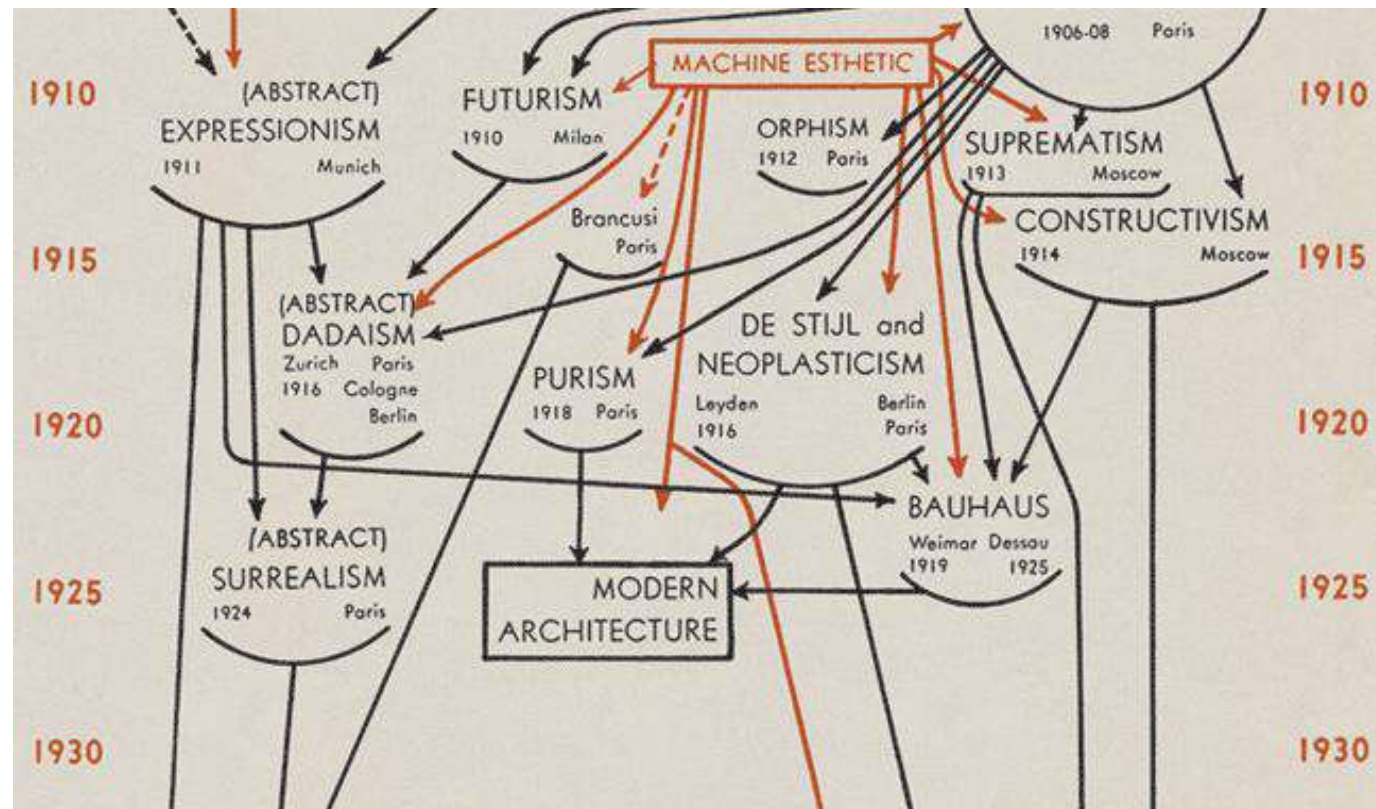
- **Respingerea vehementă a tradiției** în general și, în particular, a învățământului de arhitectură, a limbajului arhitectural al academiilor, a vechii estetici, a societății tradiționale etc.;
- **Un nou program estetic**: refuzul formelor și limbajelor tradiționale și căutarea de noi limbaje plastice corespunzătoare înnoirii din celelalte arte;
- **Noi motivații și scopuri teoretice pentru arhitectură**: spiritul noii epoci, „forma urmează funcțiunea”, raționalitatea structurală, frumosul rațional derivat din raționalitatea funcțiunii, a structurii și a materialelor, „descoperirea spațiului” etc.;
- **Implicarea socială a arhitectului**: arhitectura este văzută ca o modalitate de rezolvare a (tuturor) problemelor societății;
- **Găsirea unui nou tip de oraș**, care să rezolve problemele urbane și sociale care urmează revoluției industriale și creșterii demografice, dar și noilor valori politice ale secolului;
- **Credința în valabilitatea universală a acestor idei** bazate pe rațiune și pe spiritul noii epoci.

Centrele modernității. Avangardele din arhitectură

— totalitatea mișcărilor de avangarda apărute concomitent în primele decenii ale secolului, **pandantele în arhitectură ale avangardelor artistice.**

— inițial strâns legate de avangardele artistice / arhitectura are rezultate puțin mai târzii

Futurism	[1909]
Constructivism	[1914]
Neoplasticism / De Stijl	[1917]
Școala Bauhaus	[1919]
Le Corbusier	[1917]

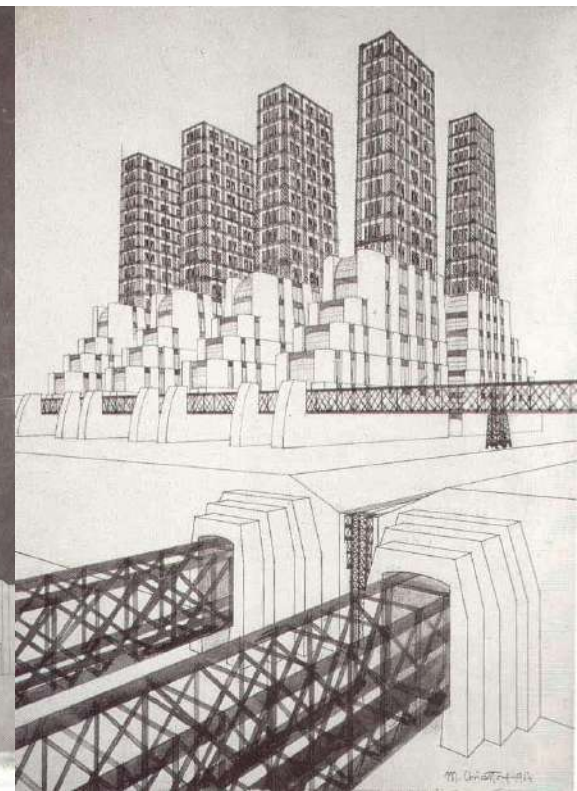
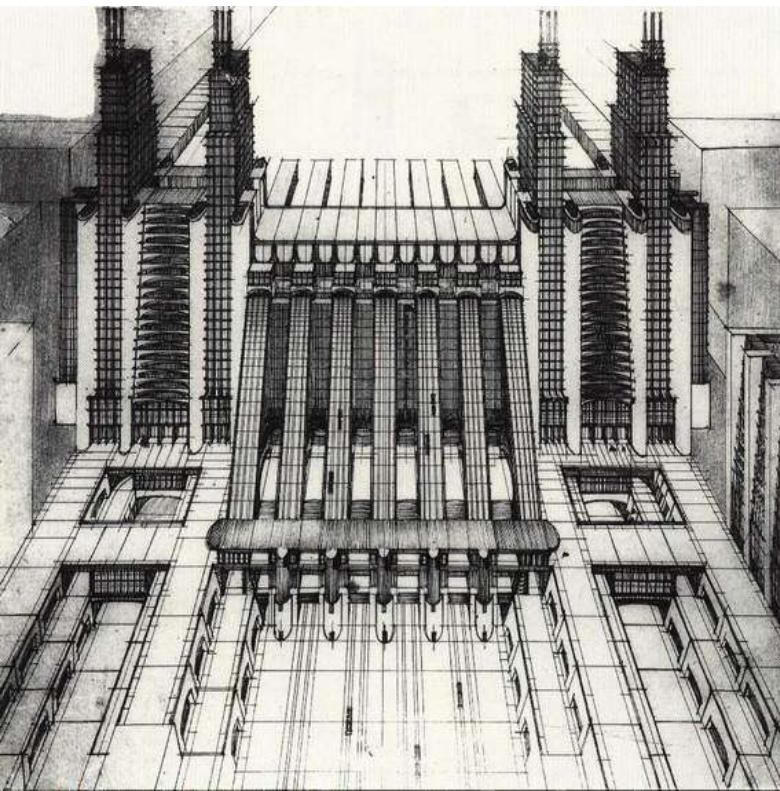

Coperta catalogului expoziției *Cubism and Abstract Art*, Museum of Modern Art, 1936, Diagrama lui Alfred H. Barr, Jr. despre sursele și evoluția artei moderne. Vezi și https://www.moma.org/momaorg/shared/pdfs/docs/archives/InventingAbstraction_GLowry_359_363.pdf

Antonio Sant'Elia, *Mesaj + Manifestul arhitecturii futuriste*, 1914

... *[Mă opun și disprețuiesc]:*
— *Arhitecturii la modă din orice țară și de orice fel;*
— *Arhitecturii clasice, solemne, hieratice, scenografice, decorative, monumentale, grațioase, plăcute...*

Și afirm:
... *Caracteristica principală a arhitecturii futuriste va fi caracterul ei efemer și tranzitoriu.*
LUCRURILE VOI DURE MAI PUȚIN DECÂT NOI. FIECARE GENERAȚIA TREBUIE SĂ-ȘI
CONSTRUIASCĂ PROPRIUL ORĂȘ...

Vladimir Tatlin,
Monumentul
Internaționalăi a 3-a, 1919

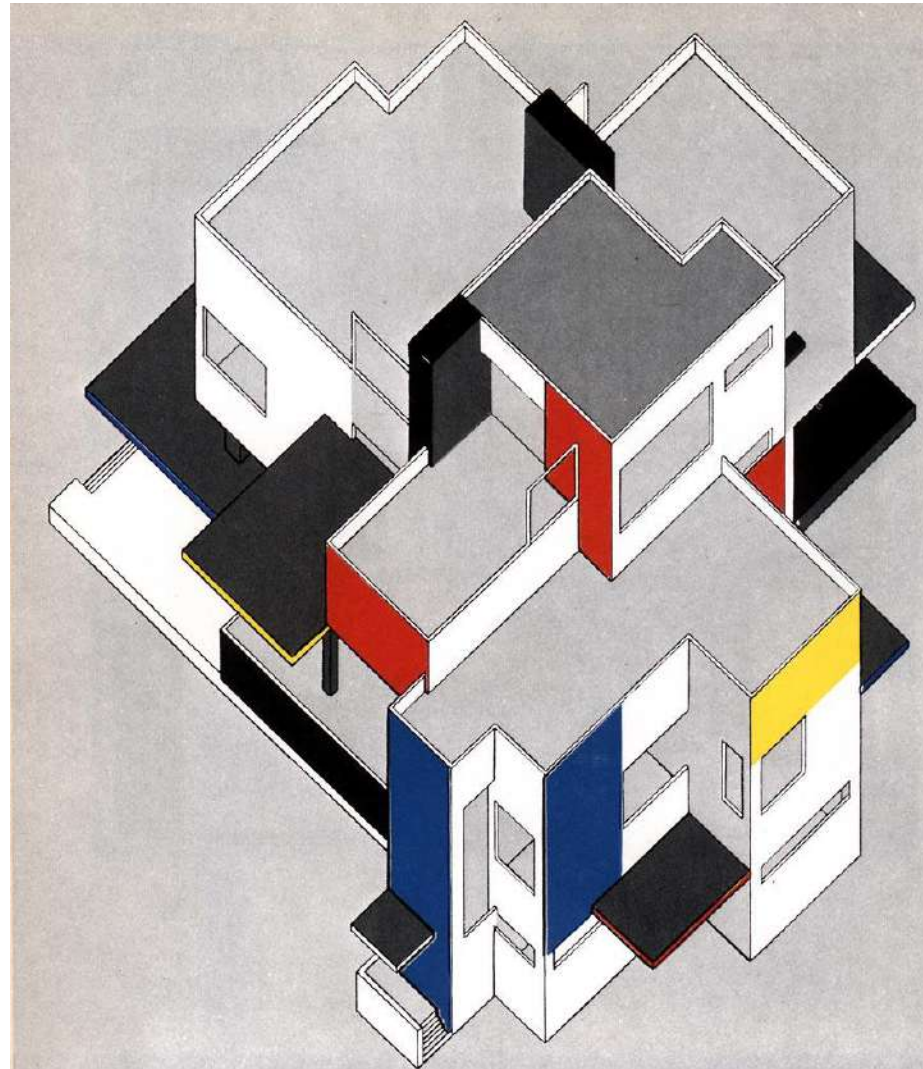
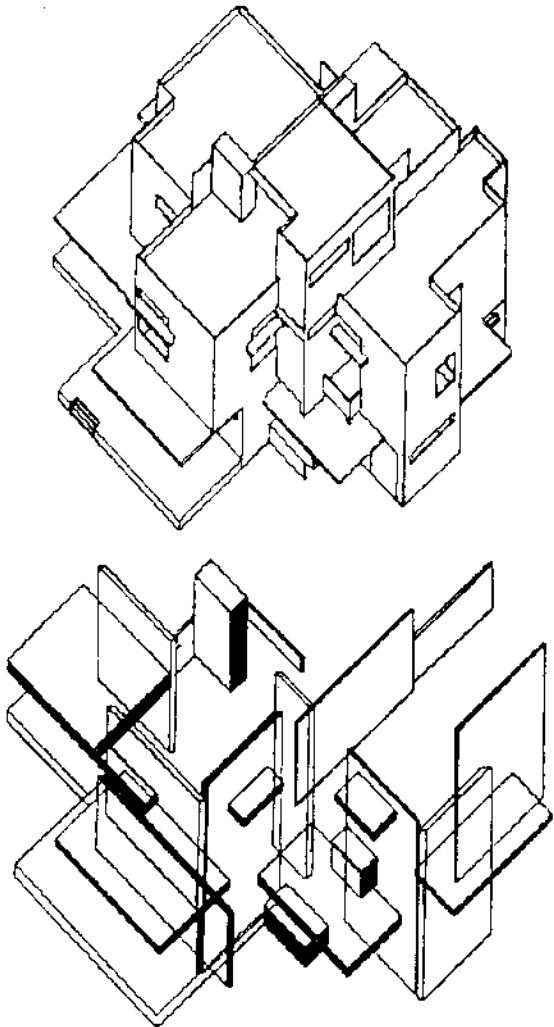
Frații Vesnin, Palatul
Muncii, Moscova, 1923

Konstantin Melnikov, Pavilionul Sovietic, Paris, Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes, 1925

Theo van Doesburg, Cornelis van Eesteren
Maison d'Artiste, 1923

Gerrit Rietveld,
Casa Schroeder, 1924

Școala Bauhaus

Lupta împotriva predeterminării formale prin

- căutarea unei legături directe între concepție și producție
- construirea unei noi pedagogii — modelul noii școli de arhitectură

De-a lungul ultimelor generații arhitectura a devenit slabă și sentimentală, estetică și decorativă... nu recunoaștem acest gen de arhitectură. Scopul nostru este să cream o arhitectură clară și organică, a cărei logică internă să fie limpede și luminoasă... vrem o arhitectură adaptată lumii mașinilor noastre, a radiourilor și a vehiculelor rapide... Cu puterea și rezistența crescândă a noilor materiale – oțel, beton, sticlă – și cu îndrăzneala ingineriei, greutatea vechilor metode de construire lasă loc ușurinței, unei rarefieri noi.

Walter Gropius

Școala Bauhaus

Lupta împotriva predeterminării formale prin

- ideea vocației unui anume material sau a unei anume tehnici
- cultivarea unor aptitudini native, spre deosebire de deprinderea unor metode
- cultivarea unei sensibilități intuitive, și nu acumularea de cunoștințe
- introducerea preocupărilor legate de implicarea mijloacelor de producție mecanizate

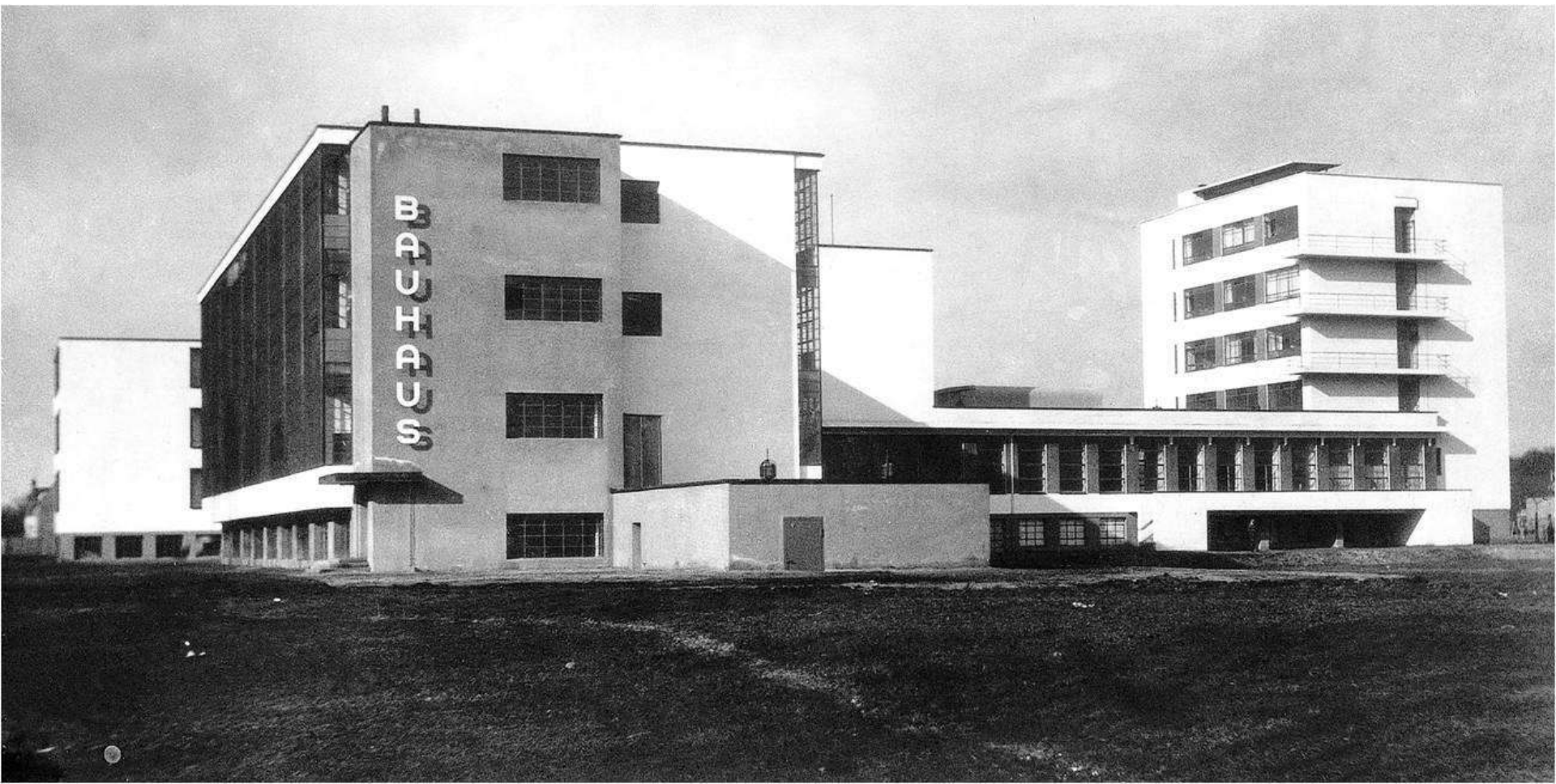
Fiecare nou student vine cu un bagaj de informații acumulate pe care trebuie să le abandoneze înainte de a putea să ajungă la percepții și cunoștințe care să îi fie cu adevărat proprii. Johannes Itten

Haideți să creăm o breaslă fără distincțiile de clasă care ridică o barieră arogantă între meșteșug și artist. Împreună, haideți să concepem și să creăm noua clădire a viitorului care poate îmbrățișa arhitectura, sculptura și pictura într-o unitate și care se va înălța într-o zi către ceruri din mâinile unui milion de muncitori, ca un simbol cristalin al noii credințe. Walter Gropius

Școala Bauhaus

Lupta împotriva predeterminării formale prin

- ideea vocației unui anume material sau a unei anume tehnici
- cultivarea unor aptitudini native, spre deosebire de deprinderea unor metode
- cultivarea unei sensibilități intuitive, și nu acumularea de cunoștințe
- introducerea preocupărilor legate de implicarea mijloacelor de producție mecanizate

der Verkaufsmöglichkeit haben wir die nötige Raum werden alle Verkaufsfaktoren

Wird und das nur immer, in allem nach dem Besten von uns die Erfahrung von 10 Jahre wird doch heute!! (Hals!!)

Wohnhaus +
Wohnräume für farbige Leute.

Bauhaus Gropius

Verwaltung.

Kantine + Aula.

Unterrichtsräume + Werkstätten
für das Bauhaus Studenten!

Handwerkerfortbildungsschule

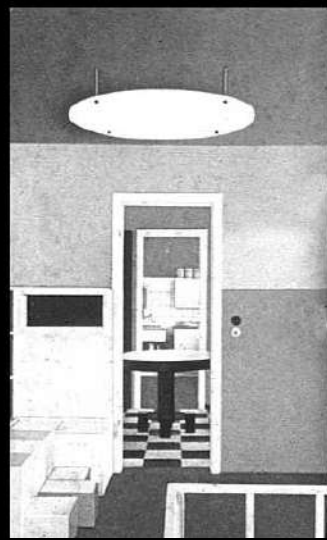
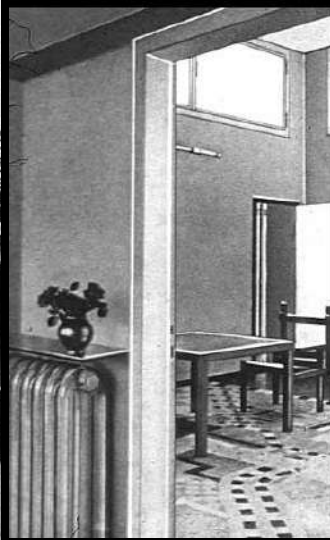
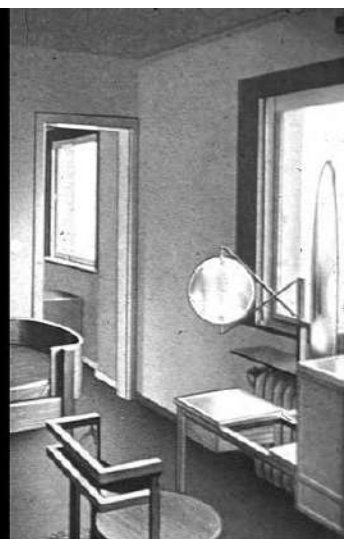
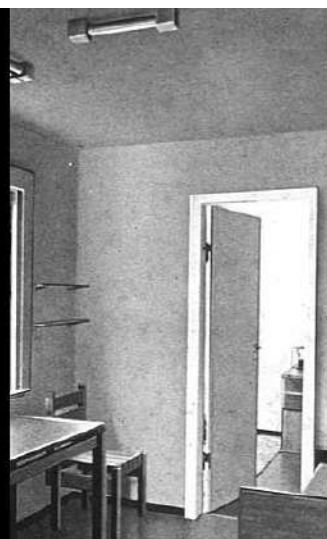
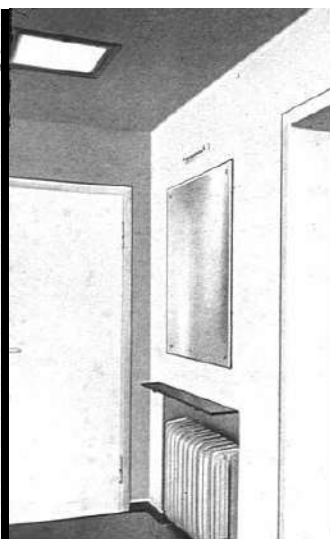
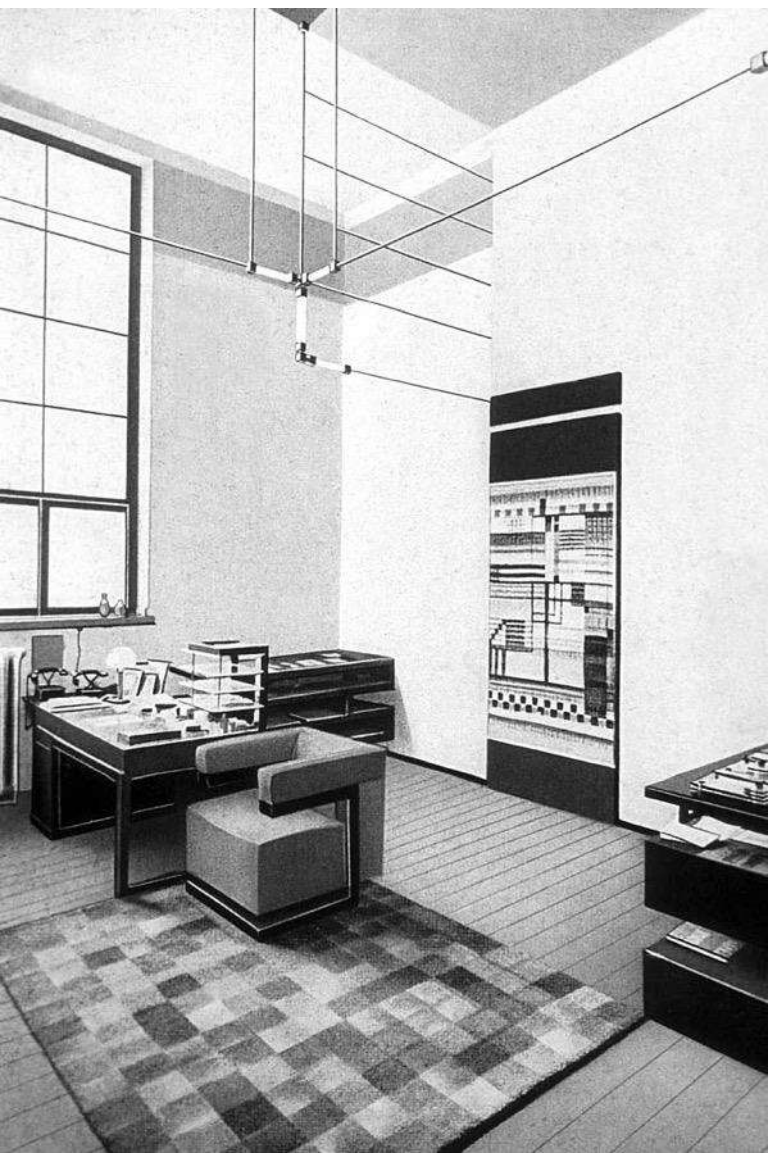

Einige
ganz
besonders
Dank
für die

Das Paket habe ich eben bekommen
Dank für alles.

Apparate!

Gropius hat sehr einstellend herzlichsten Dank für Ihren lieben, süßen und nützlichen Abschiedsgruss.
Für Gropius: Ich bin immer vorstellig, gehe nie allein durch den fünften

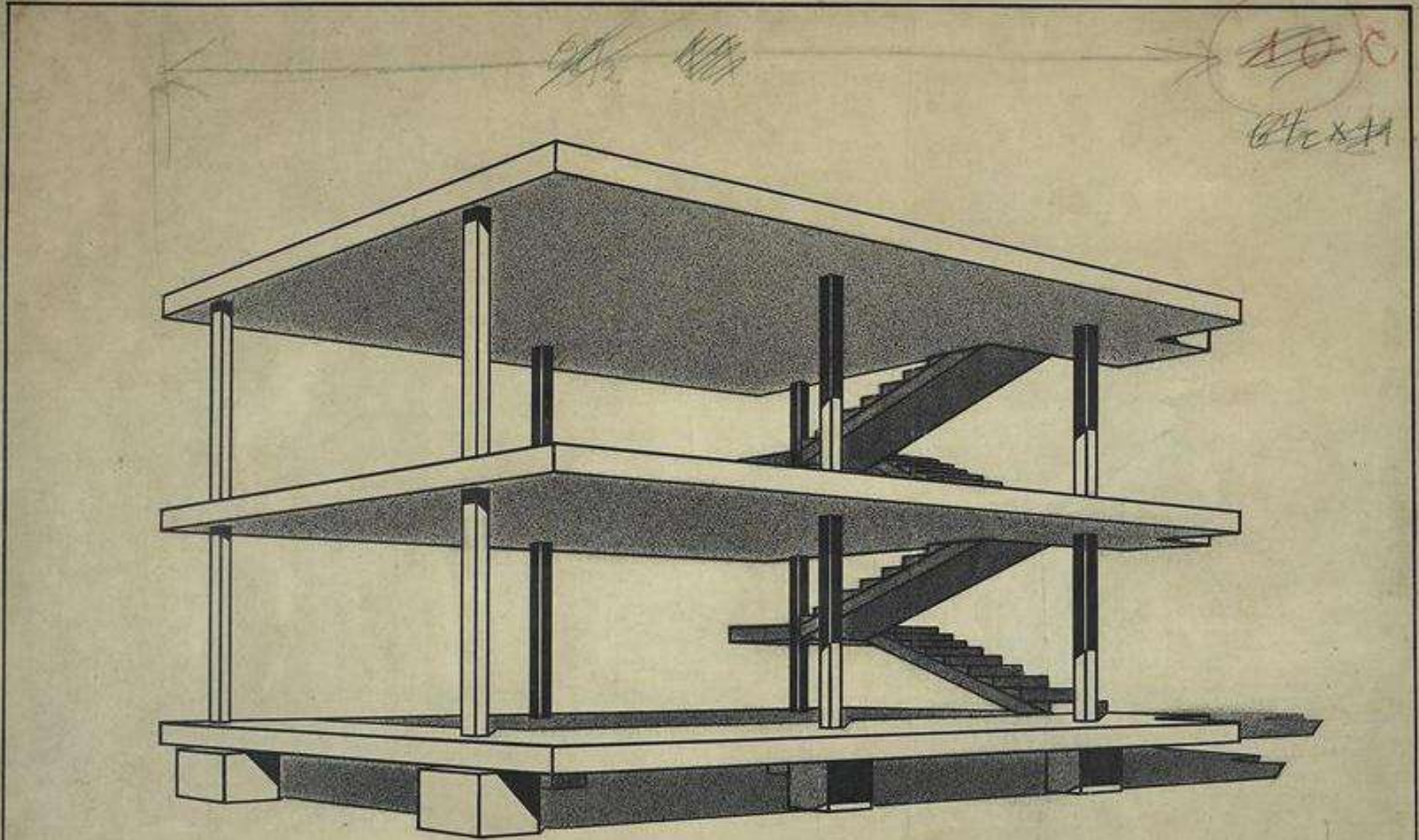

Le Corbusier, 1887-1965

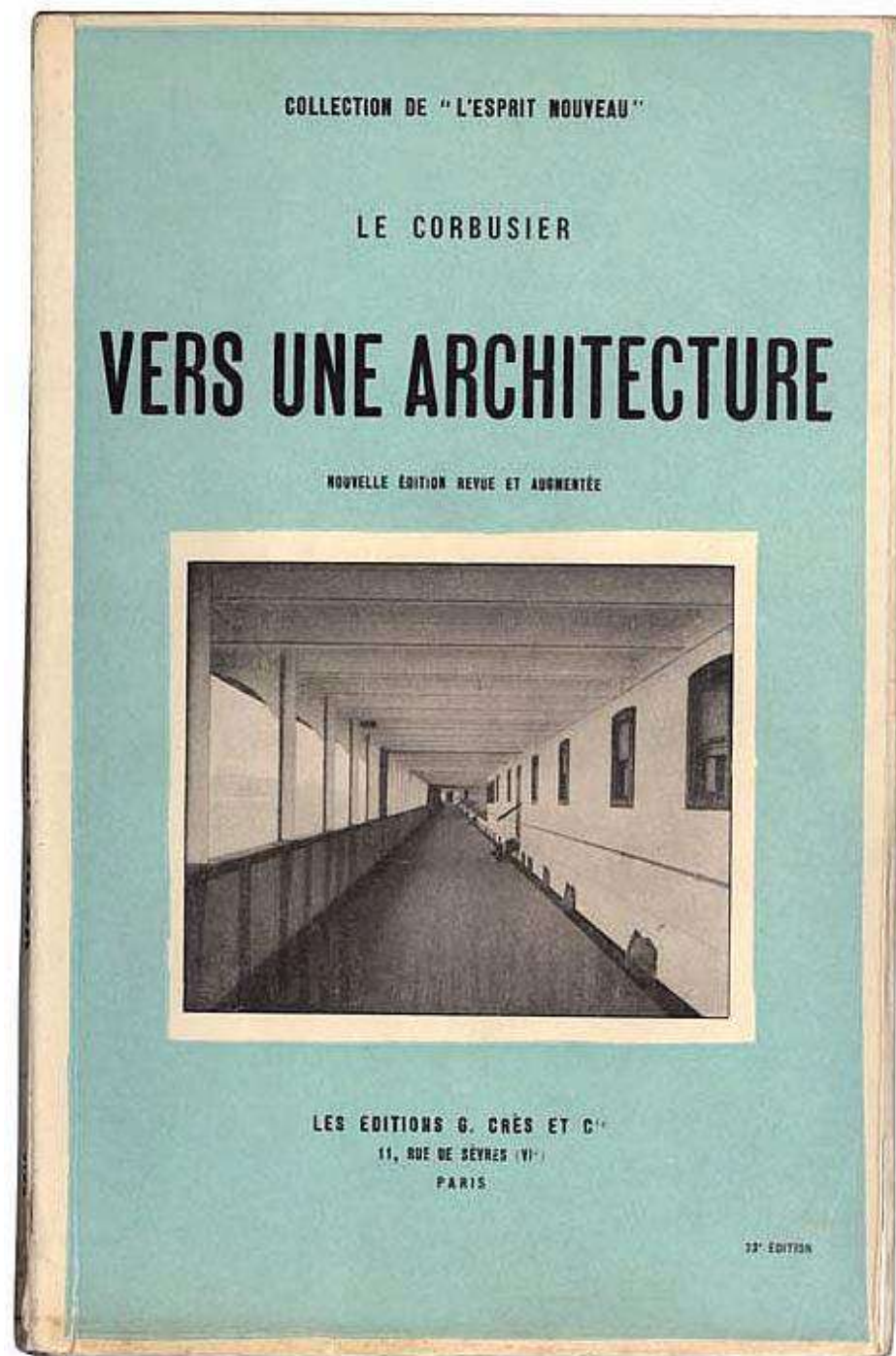
Configurarea persoanei publice a arhitectului modern

- arhitectura ca imperativ al cotidianului modern
- noua formă/noul format ale cărții de arhitectură

Casa Dom-ino, 1914

Vers une architecture, 1923

Vers une architecture, 1923
Manualul locuinței

*Cereți o sala de baie in plina lumina...
Un perete in întregime din sticla care sa se
deschidă către o terasa...
Cereți o camera de zi mare in locul tuturor
salonașelor.
Cereți ziduri albe in dormitor, in camera de zi, in
sufragerie...
Cereți instalarea luminii electrice in scafe
mascate sau proiectoare.
Cereți aspirator.
Nu cumpărați decât mobilă practica și niciodată
mobilă decorativă.
Desfîințați mobilele și covoarele orientale...
Cereți un garaj pentru mașină, bicicleta si
motocicleta ...*

*Închiriați apartamente mai mici ca acelea în care
v-au obișnuit părinții dvs.
Gândiți-vă la economia gesturilor dvs., a
întreținerii și a gândurilor.*

[96]

Vers une architecture, 1923

*Si atunci ce caută acoperișurile acestea inutile
peste vilele dimprejur?*

*De ce ferestre rare și împărțite în carouri, de ce
case atât de mari, cu multe camere închise cu
cheie?*

*De ce aceste dulapuri cu oglinzi, aceste
spălătoare și aceste comode? De ce aceste
biblioteci ornate cu frunze de acant, aceste
console, aceste vitrine, aceste dulapuri
de veselă, de argintărie, aceste bufete de serviciu?
La ce bun aceste lustre imense? La ce bun aceste
șemineuri?*

*De ce aceste perdele cu baldachin? De ce acest
tapet de damasc pe perete, îngroșat de culoare si
de model?*

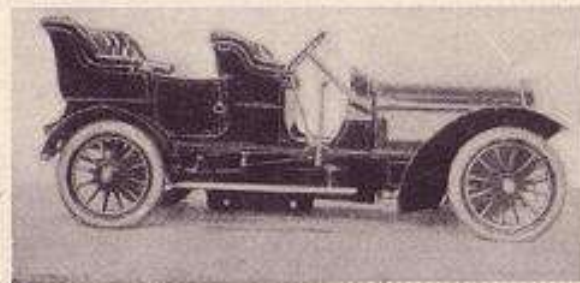
*La dvs. în casa nu se vede lumina zilei... și voi lua
înapoi la mine tabloul de Picasso pe care vi-l
adusesem, căci nu s-ar vedea oricum în bazarul
din interiorul dvs.*

[89-90]

PAESTUM, 600-550 B.C.

When once a standard is established, competition comes at once and violently into play. It is a fight; in order to win you must do better than your rival *in every minute point*, in

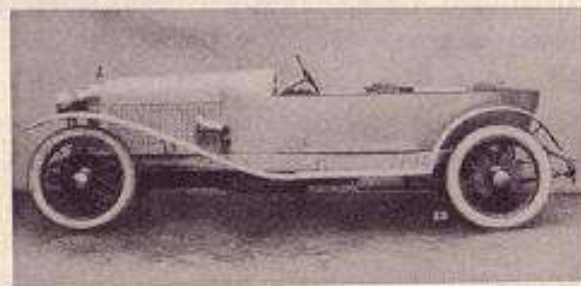
HUMBER, 1907

THE PARTHENON, 447-434 B.C.

the run of the whole thing and in all the details. Thus we get the study of minute points pushed to its limits. Progress.

A standard is necessary for order in human effort.

DELAGE, "GRAND-SPORT," 1921

Exposition des Arts Décoratifs

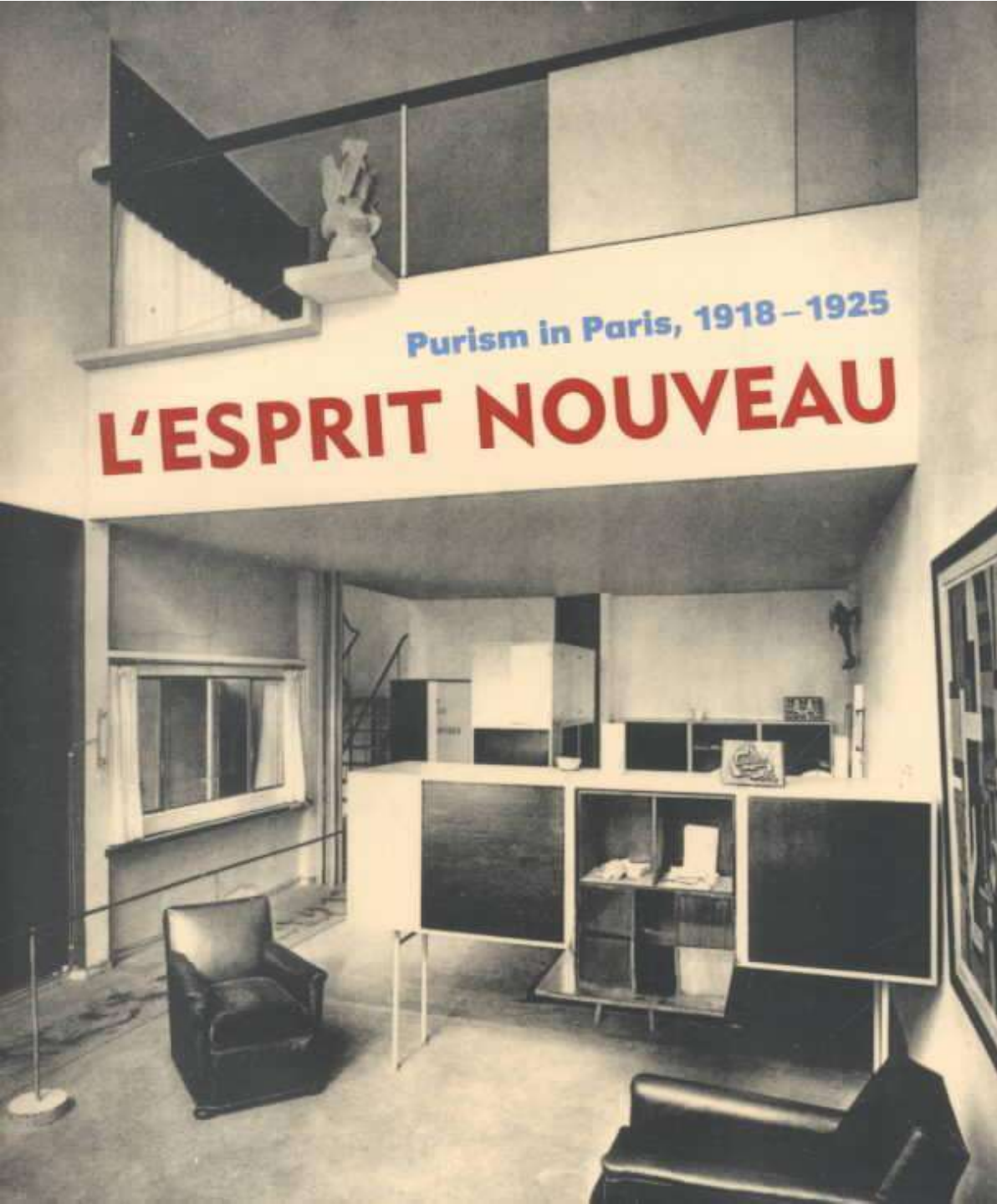

Pavillon de L'Esprit nouveau, 1925, *Exposition internationale des arts decoratifs*

Purism in Paris, 1918–1925

L'ESPRIT NOUVEAU

„Pavillon de l'Esprit Nouveau” de la Exposition des Arts Décoratifs de la Paris din 1925 a fost semnalul unui triumf peste dificultăți. Nu au fost disponibile fonduri, nu a fost disponibil niciun amplasament, iar Comitetul de organizare al expoziției a refuzat să permită continuarea proiectului pe care îl elaborasem. Programul acestei scheme era următorul: respingerea artei decorative ca atare, însoțită de o afirmație conform căreia sfera arhitecturii cuprinde fiecare detaliu al mobilierului casnic, atât strada, cât și casa, precum și o lume mai largă dincolo de ambele. Intenția mea a fost de a ilustra modul în care, în virtutea principiului selectiv (standardizarea aplicată producției de masă), industria creează forme pure; și de a sublinia valoarea intrinsecă a acestei forme pure de artă care este rezultatul ei. În al doilea rând, pentru a arăta transformările radicale și libertățile structurale pe care betonul armat și oțelul ne permit să le prevedem în locuințele urbane - cu alte cuvinte, că o locuință poate fi standardizată pentru a răspunde nevoilor unor oameni a căror viață este standardizată. Și, în al treilea rând, pentru a demonstra că aceste unități de locuit confortabile și elegante, aceste mașini practice de locuit, pot fi aglomerate în blocuri lungi și înalte de vile.

În consecință, „Pavillon de l'Esprit Nouveau” a fost conceput ca o celulă tipică într-un astfel de bloc de vile multiple. Acesta consta dintr-o locuință minimă cu terasă proprie. Acestei celule îi era atașată o anexă sub forma unei rotonde care conținea studii detaliate de planuri urbanistice; două mari diorame de câte o sută de metri pătrați fiecare, dintre care una prezenta „Planul pentru un oraș modern de 3 000 000 de locuitori” din 1922, iar cealaltă „Planul Voisin” care propunea crearea unui nou centru de afaceri în inima Parisului. Pe pereți au fost elaborate metodic planuri pentru zgârie-nori cruciformi, colonii de locuințe cu planimetrii eșalonate și o întreagă gamă de tipuri noi pentru arhitectură, care erau rodul unei minți preocupate de problemele viitorului.

Comitetul de construcție al expoziției s-a folosit de puterile sale pentru a manifesta cea mai mare ostilitate față de realizarea proiectului meu. Numai datorită prezenței domnului de Monzie, ministrul de atunci al artelor frumoase, care a venit să inaugureze expoziția, comitetul a fost de acord să îndepărteze palisada de 18 picioare pe care o ridicase în fața pavilionului pentru a-l proteja de privirile publicului. Cu toate că juriul internațional al expoziției dorea să acorde cel mai înalt premiu proiectului meu, vicepreședintele francez al juriului – deși era un om cu merite deosebite, care fusese el însuși un arhitect de avangardă – s-a opus propunerii pe motiv că „nu exista arhitectură” în pavilionul meu!

Extras din *Le Corbusier, Oeuvre complète, volume 1, 1910-1929*

<http://www.fondationlecorbusier.fr/corbuweb/morpheus.aspx?sysId=13&IrisObjectId=5061&sysLanguage=en-en&itemPos=44&itemCount=78&sysParentId=64>

Centrele modernității. Avangardele din arhitectură

Avangardele sunt nuclee tari ale arhitecturii moderne, caracterizate prin:

- **Respingerea vehementă a tradiției**
- **Un nou program estetic**
- **Noi motivații și scopuri teoretice pentru arhitectură**
- **Implicarea socială a arhitectului**
- **Găsirea unui nou tip de oraș**
- **Credința în valabilitatea universală a acestor idei**

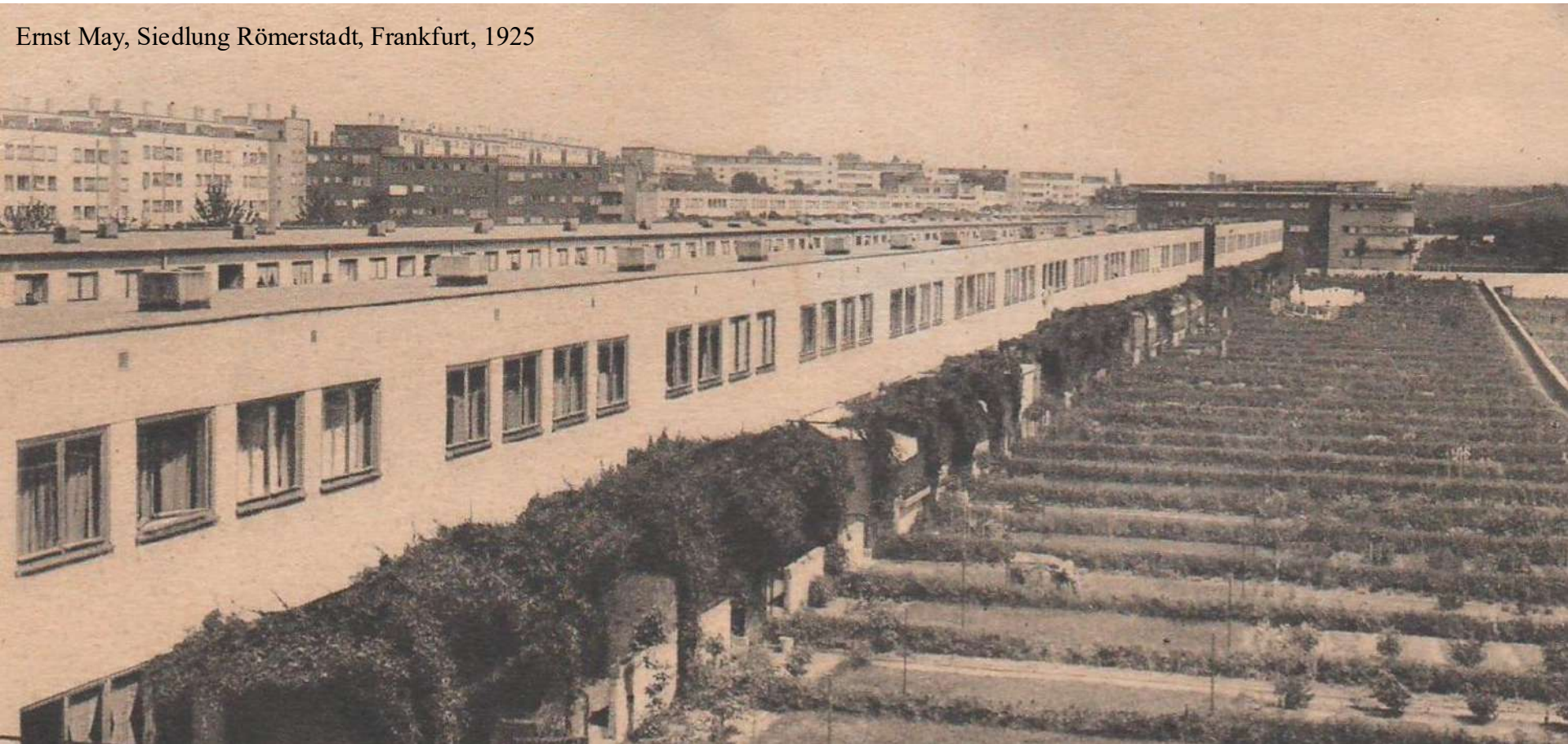
Hannes Meyer,
Hans Wittwer,
Peterschule,
Basel, 1925

Centrele modernității. Avangardele din arhitectură

Avangardele sunt nuclee tari ale arhitecturii moderne, caracterizate prin:

- **Respingerea vehementă a tradiției**
- **Un nou program estetic**
- **Noi motivații și scopuri teoretice pentru arhitectură**
- **Implicarea socială a arhitectului**
- **Găsirea unui nou tip de oraș**
- **Credința în valabilitatea universală a acestor idei**

Ernst May, Siedlung Römerstadt, Frankfurt, 1925

Centrele modernității. Avangardele din arhitectură

Avangardele sunt nuclee tari ale arhitecturii moderne, caracterizate prin:

- **Respingerea vehementă a tradiției**
- **Un nou program estetic**
- **Noi motivații și scopuri teoretice pentru arhitectură**
- **Implicarea socială a arhitectului**
- **Găsirea unui nou tip de oraș**
- **Credința în valabilitatea universală a acestor idei**

Brinkman & Van der Vlugt,
Fabrica Van Nelle,
Rotterdam, 1925–1931

Construcția noului limbaj arhitectural

Justificări ale noului vocabular arhitectural și propuneri compoziționale

Cele cinci puncte ale unei noi arhitecturi, Le Corbusier, 1927

- clădirea ridicată pe *pilotis*,
- planul liber,
- fațada liberă,
- fereastra în bandă / fereastra orizontală,
- acoperișul-grădină / acoperișul terasă

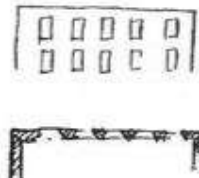
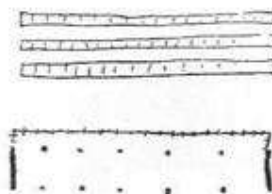
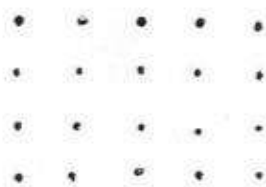
LC realizează o primă codificare teoretică a elementelor constructive într-o amplă rețea de determinări reciproce:

argumente tehnice și constructive (posibilitatea folosirii noii tehnologii a betonului armat), deschid posibilități noi la nivel expresiv (fațada liberă) și se întâlnesc în mod fericit cu noile cerințe funcționale ale arhitecturii (a căror rezolvare este permisă grație planului liber).

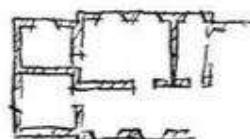
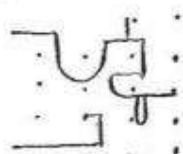
DIE HÄUSER VON LE CORBUSIER UND PIERRE JEANNERET

FÜNF PUNKTE ZU EINER NEUEN ARCHITEKTUR

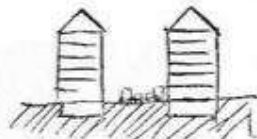
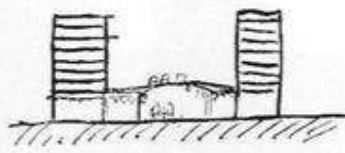
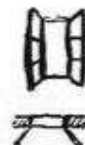
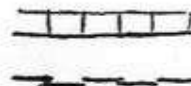
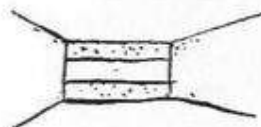

Jusqu'au béton armé et au fer, pour bâtir une maison de pierre, on creusait de larges rigoles dans la terre et l'on allait chercher le bon sol pour établir la fondation.

On constituait ainsi les caves, locaux médiocres, humides généralement.

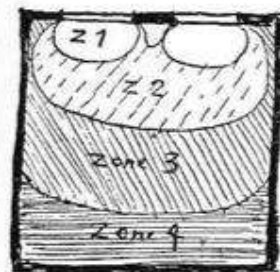
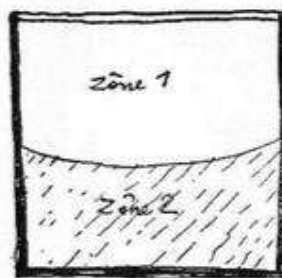

Puis on montait les murs de pierre. On établissait un premier plancher posé sur les murs, puis un second, un troisième; on ouvrait des fenêtres.

Avec le béton armé on supprime entièrement les murs. On porte les planchers sur de minces poteaux disposés à de grandes distances les uns des autres.

Le sol est libre sous la maison, le toit est reconquis, la façade est entièrement libre. On n'est plus paralysé.

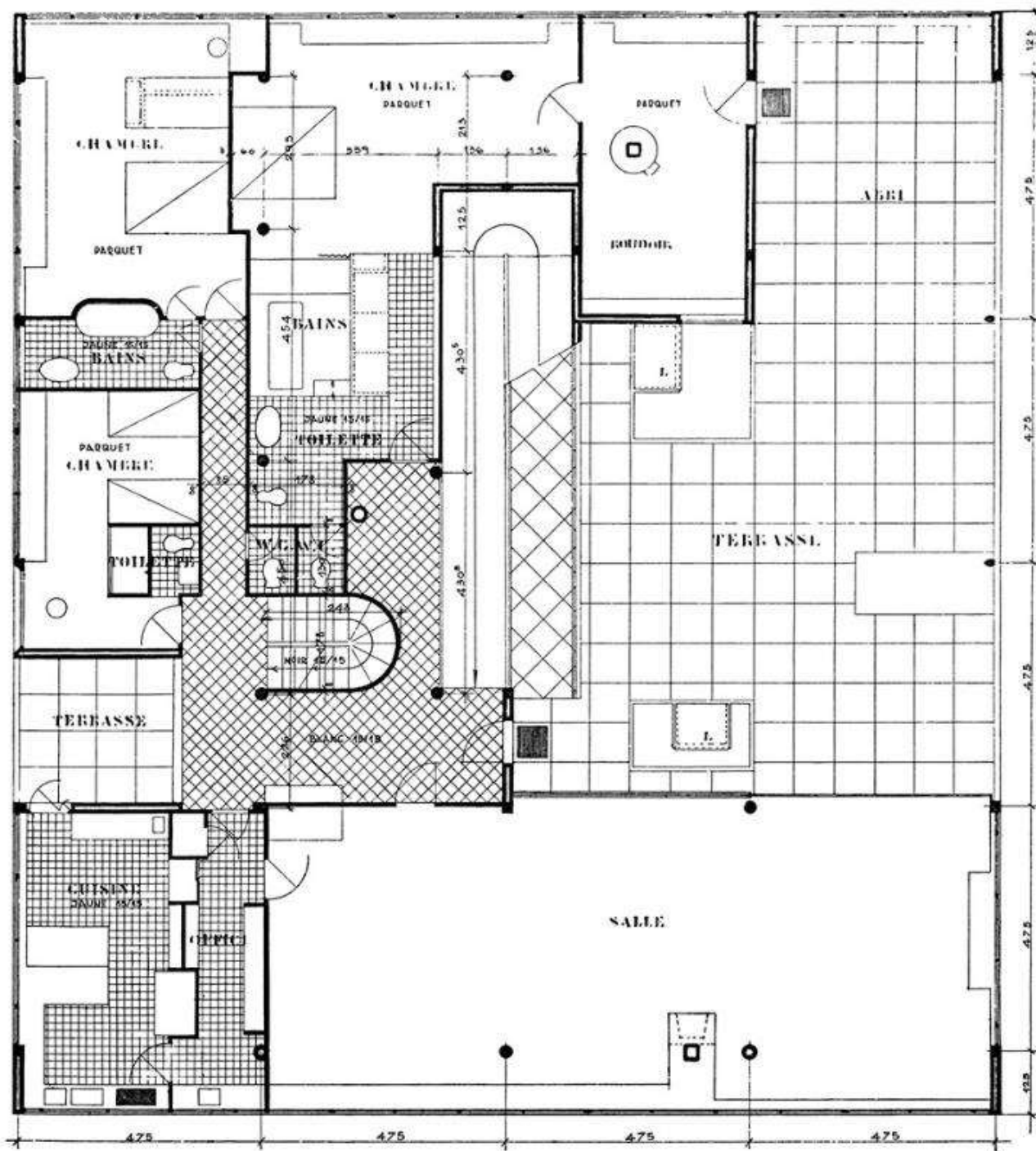
La tabelle dit ceci: à surface de verre égale, une pièce éclairée par une fenêtre en longueur qui touche aux deux murs contigus comporte deux zones d'éclairément: une zone, très éclairée; une zone 2, bien éclairée.

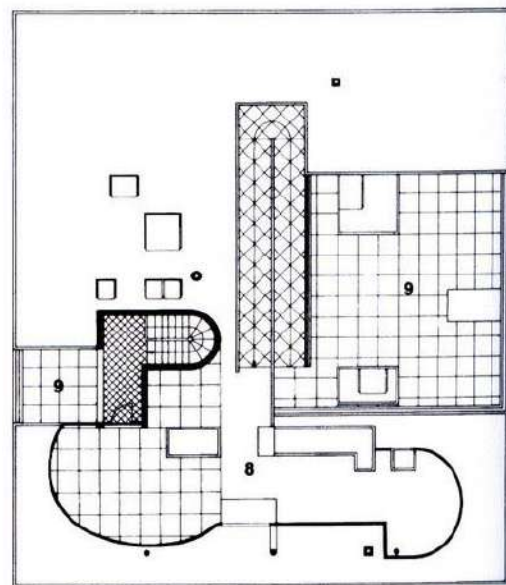
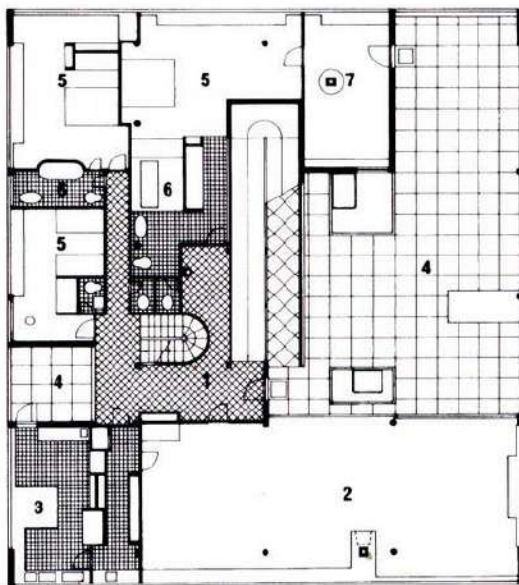
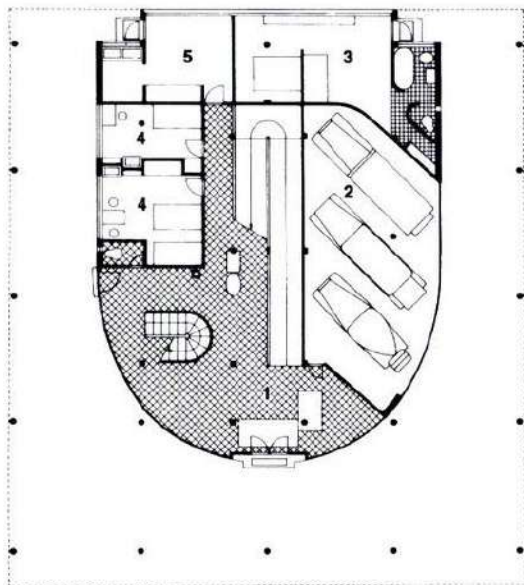
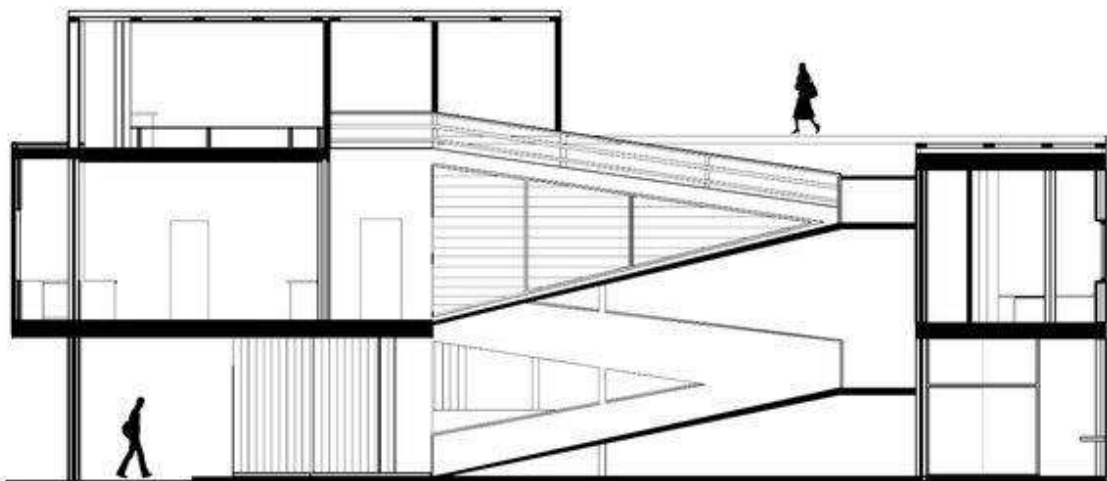
D'autre part, une pièce éclairée par deux fenêtres verticales déterminant des trumeaux, comporte quatre zones d'éclairément: la zone 1, très éclairée, la zone 2, bien éclairée, la zone 3, mal éclairée, la zone 4, obscure.

Exemple cu valoare de model

Le Corbusier, Villa Savoye, Poissy, 1928

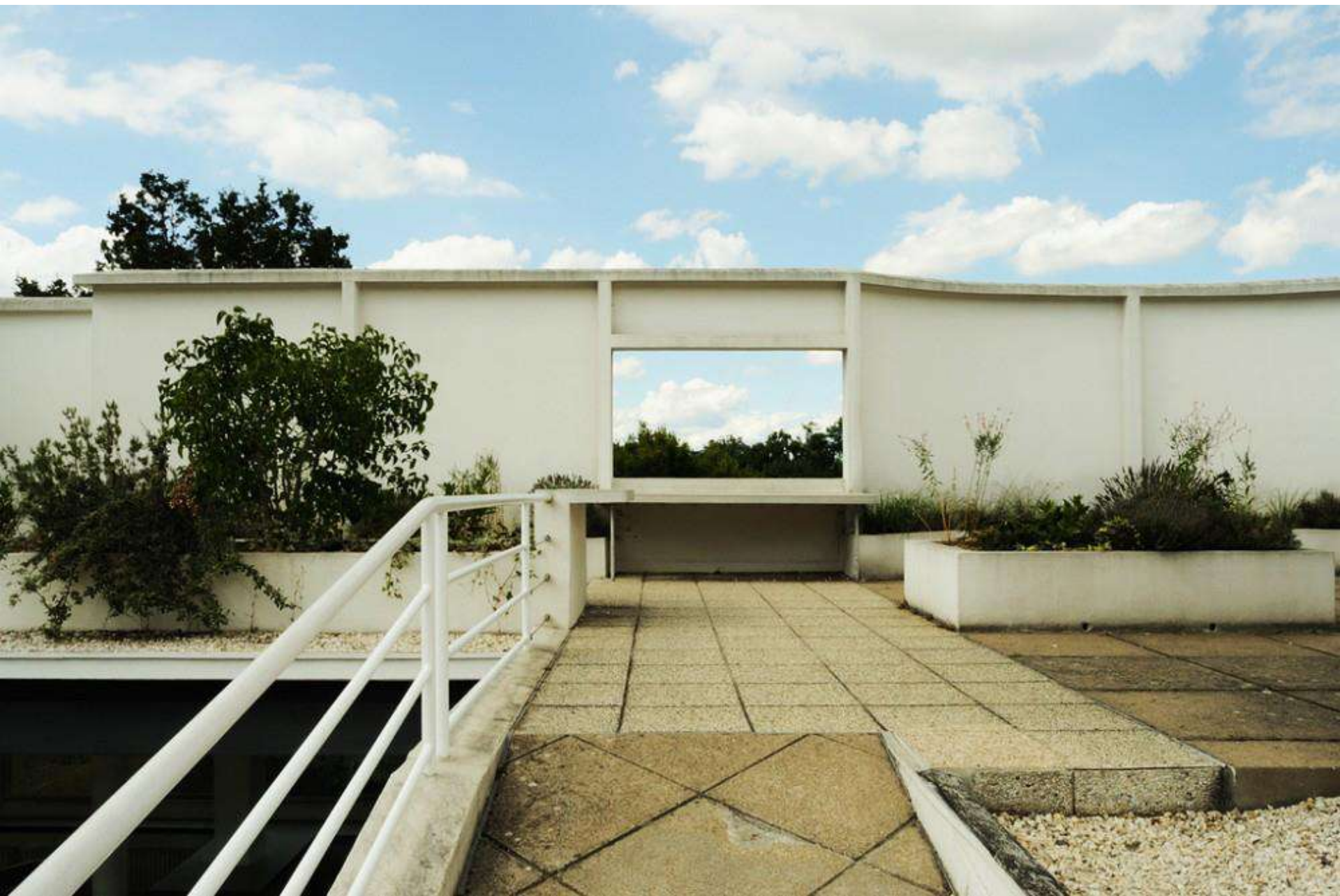

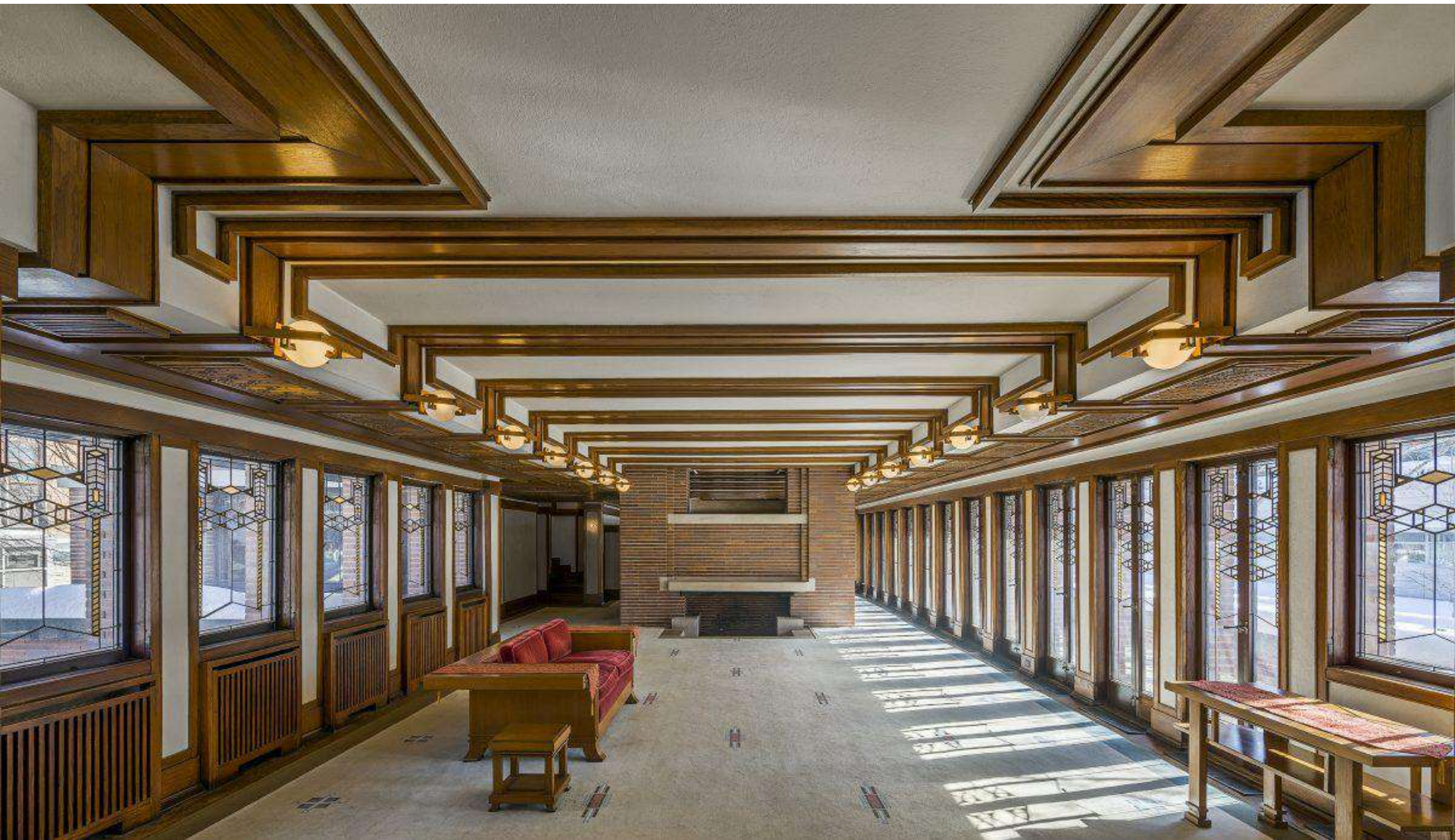

Construcția noului limbaj arhitectural

Justificări ale noului vocabular arhitectural și propuneri compoziționale

Demersuri paralele și precedente: Frank Lloyd Wright, “spargerea cutiei”

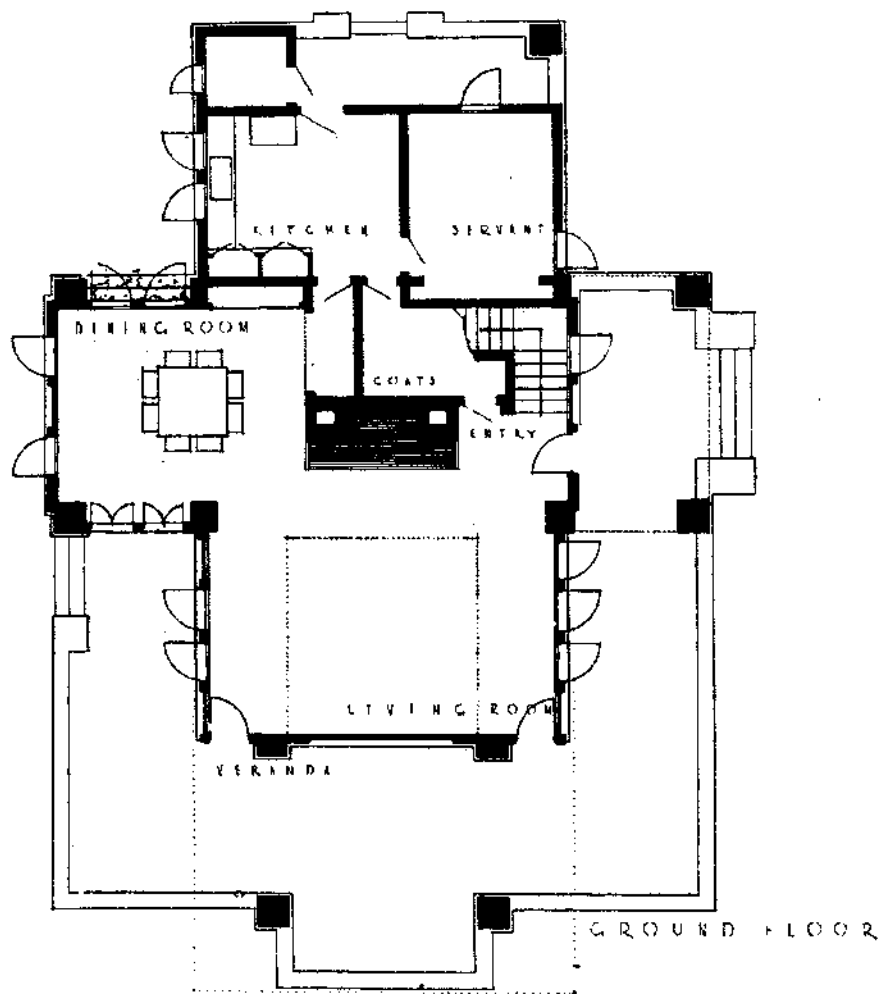

Fig. 1. Frank Lloyd Wright, Charles S. Ross house, Delavan Lake, WI, 1902, plan (Hitchcock, *In the Nature of Materials*).

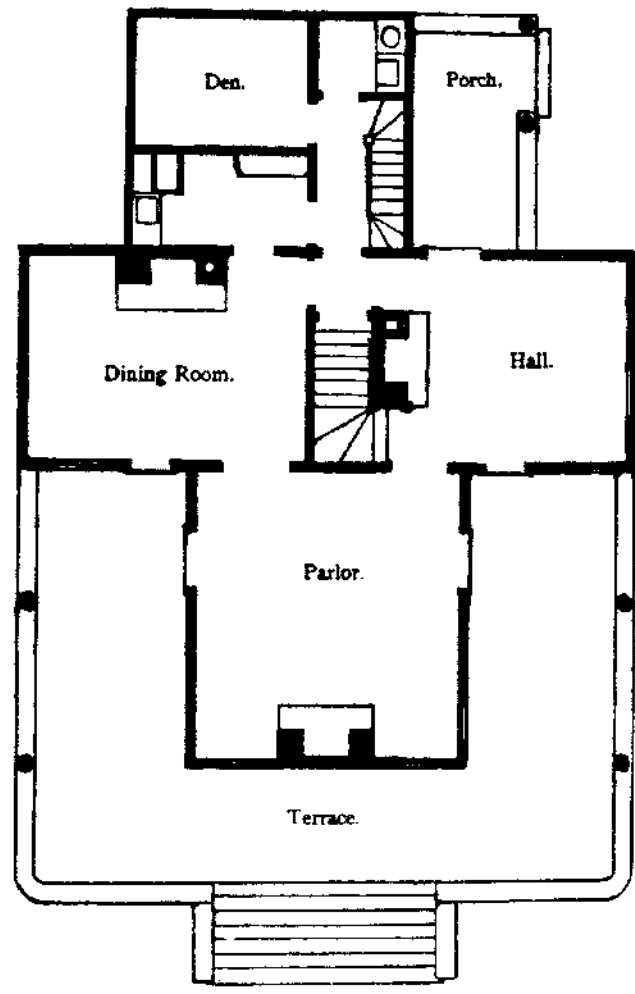

Fig. 2. Bruce Price, William Kent house, Tuxedo Park, NY, 1885, plan (Sheldon, *Artistic Country-Seats*, 1886-1887).

slats combined with low bookshelves (Willits house), walls that do not reach the ceiling (Roberts and Hanna houses), fireplaces or chimneys that open into the neighboring space (Martin and Robie houses).

A comparison of the Willits plan with a house project of similar date by Robert Spencer makes abundantly clear the difference between Wrightian and "open" space (Figs. 5 and 6).

The axonometric also indicates how two spaces of different height can interpenetrate, the one imparting to the other its ceiling and/or floor height. In its simplest form, this creates a balcony (Roberts, Baker, Millard).

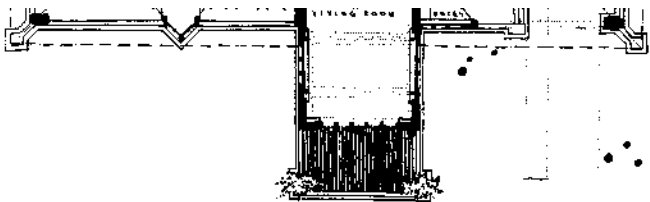

Fig. 5. Frank Lloyd Wright, Ward Willits house, Highland Park, IL, 1902, plan (Hitchcock, *In the Nature of Materials*).

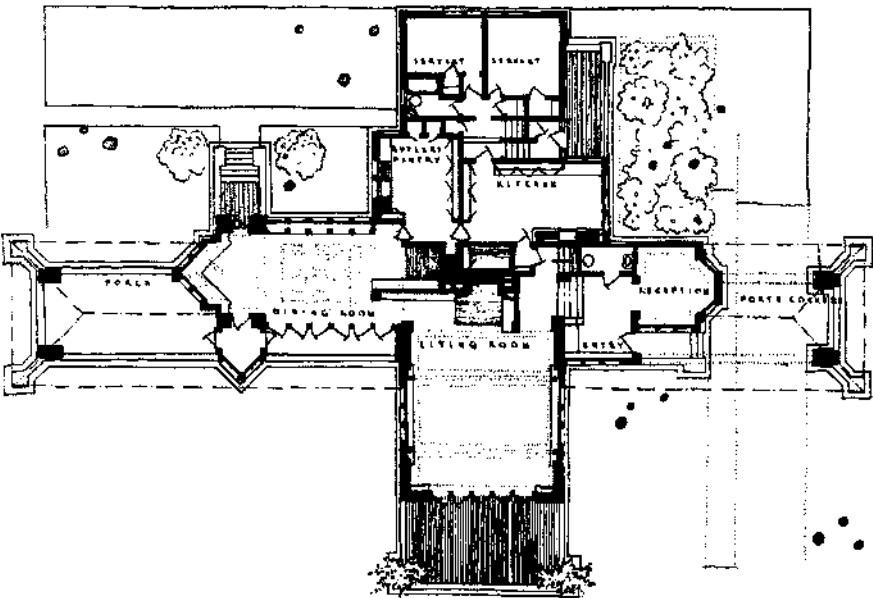

Fig. 5. Frank Lloyd Wright, Ward Willits house, Highland Park, IL, 1902, plan (Hitchcock, *In the Nature of Materials*).

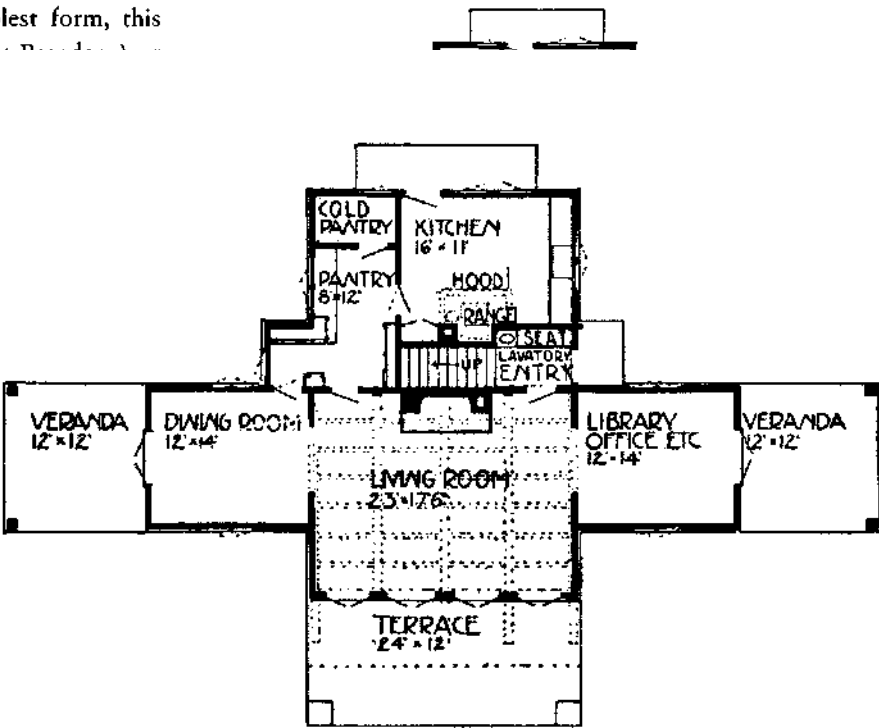

Fig. 6. Robert C. Spencer, Jr., "A Shingled Farmhouse," project, 1901, plan (*Ladies' Home Journal*, April 1901).

Construcția noului limbaj arhitectural

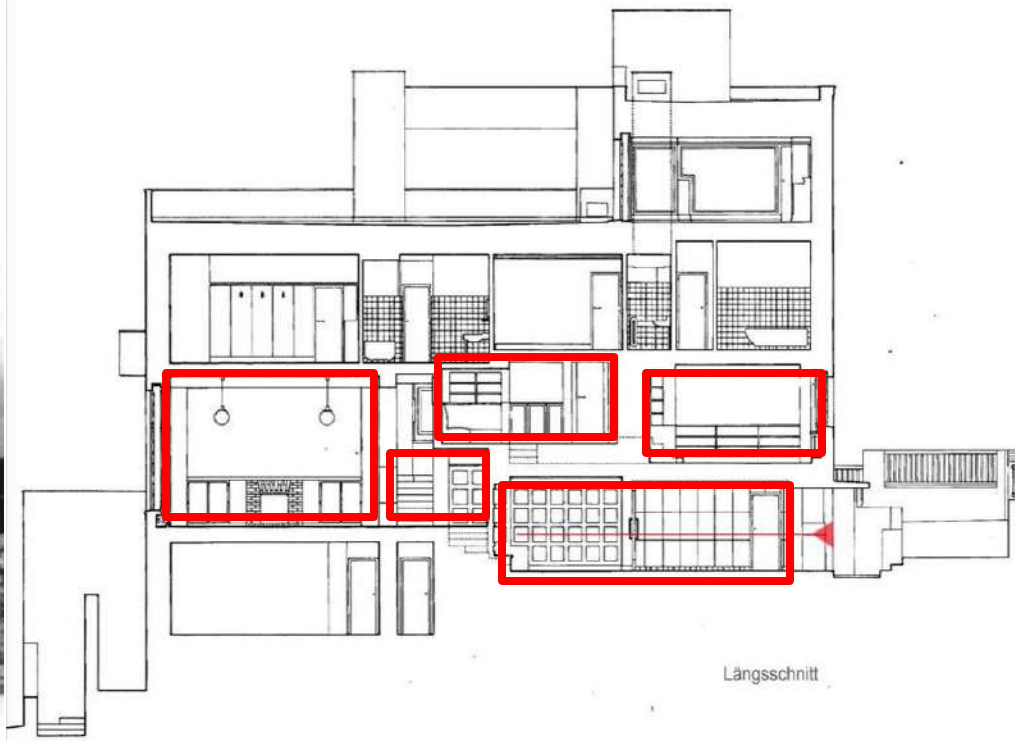
Justificări ale noului vocabular arhitectural și propuneri compoziționale

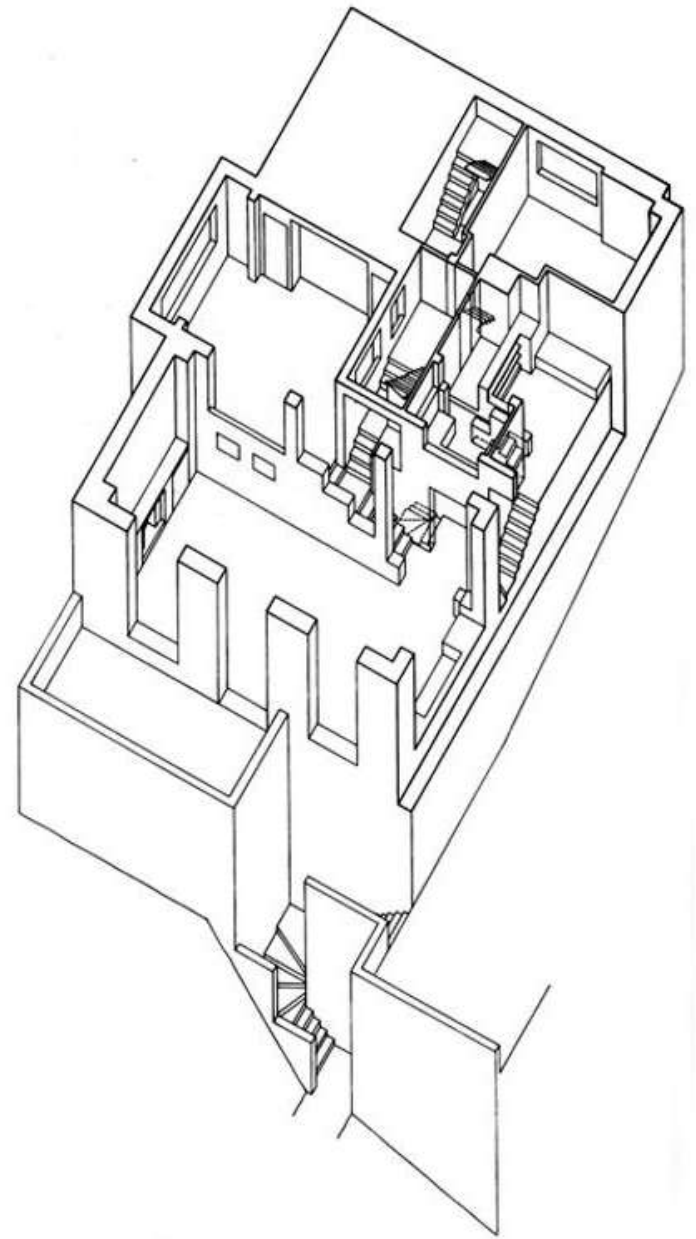
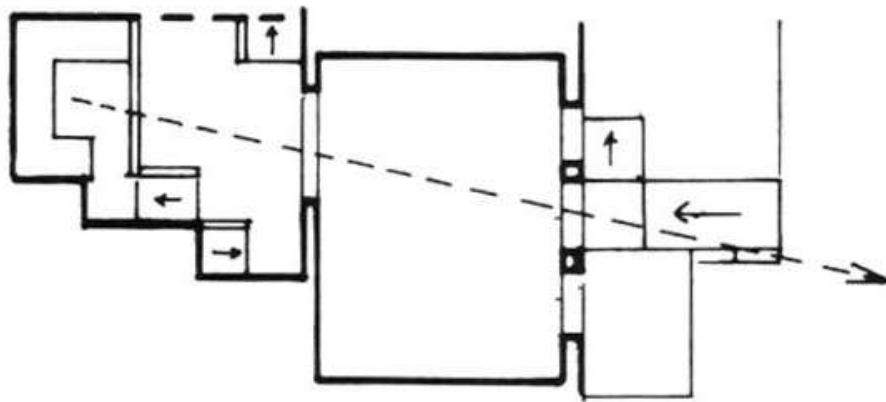
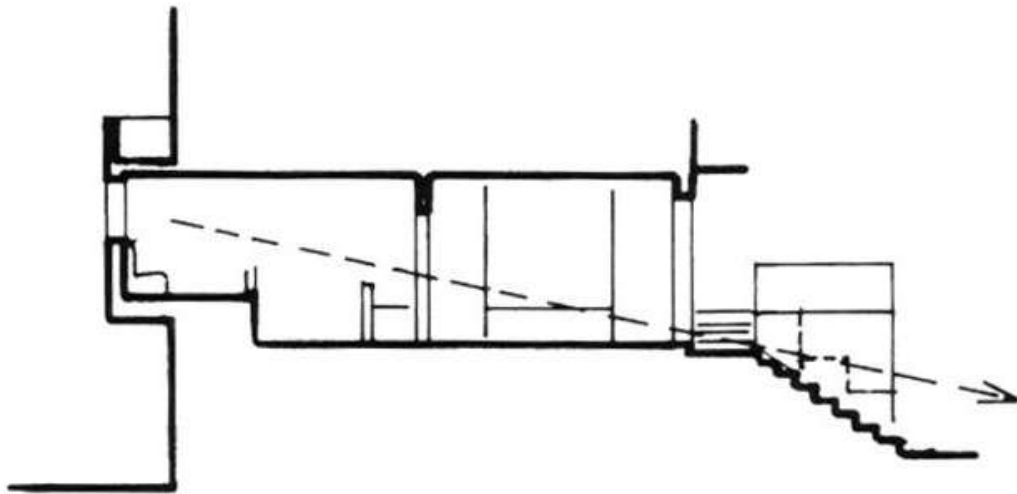
Demersuri paralele și precedente: Adolf Loos — Raumplan (plan spațial)

Arhitectura mea nu este concepută prin desene, ci prin spații. Nu desenez planuri, fațade sau secțiuni... Pentru mine parterul, etajul întâi nu există... Nu există decât spații, camere, saloane, terase în continuitate, interconectate... Fiecare spațiu are nevoie de o înălțime diferită... Aceste spații sunt interconectate astfel încât urcarea sau coborârea nu sunt doar necesizabile, ele devin funcționale.

Adolf LOOS (Shorthand record of a conversation in Pilsen, 1930)

<http://socks-studio.com/2014/03/03/i-do-not-draw-plans-facades-or-sections-adolf-loos-and-the-villa-muller/>

Construcția noului limbaj arhitectural

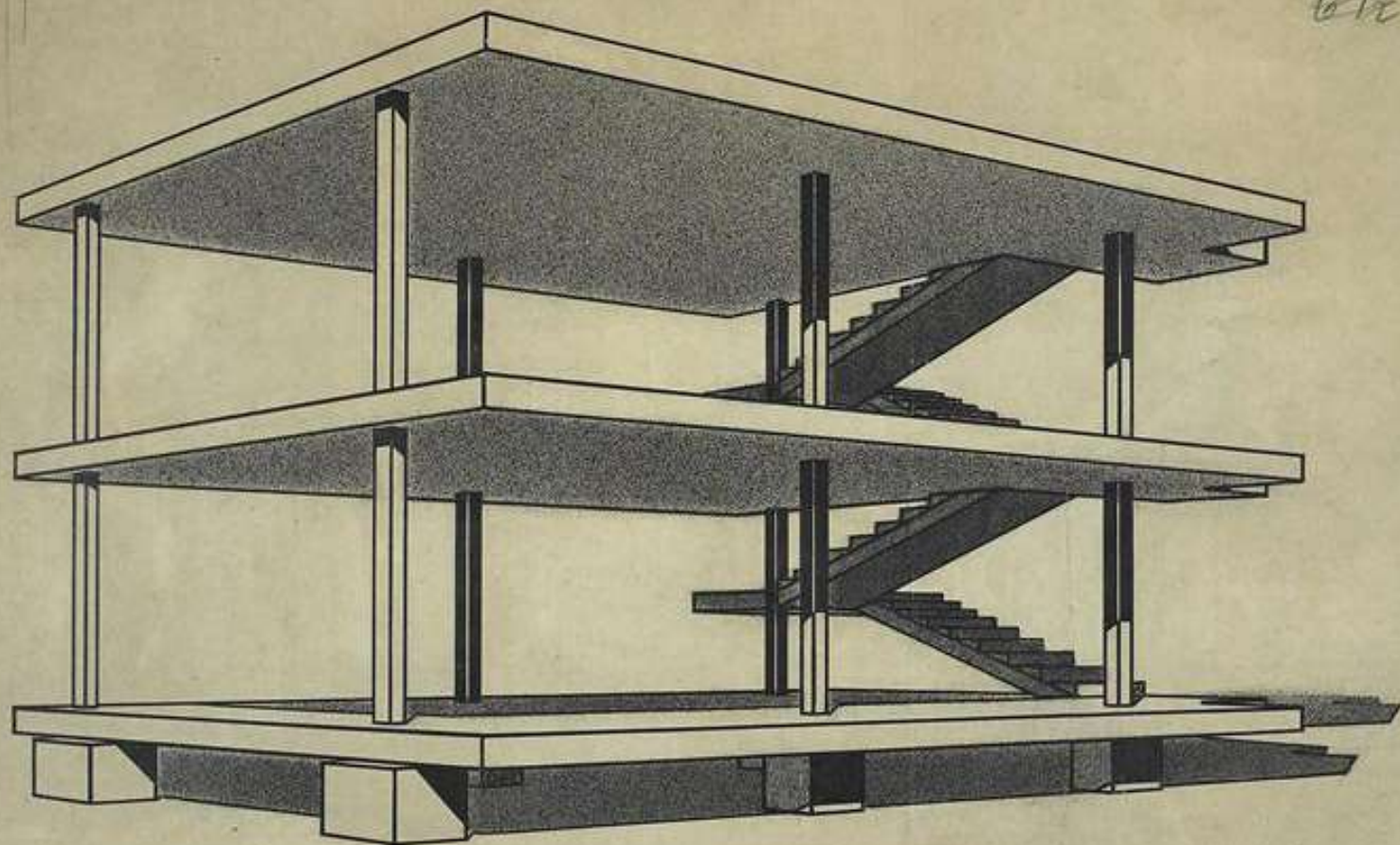
Justificări ale noului vocabular arhitectural și propuneri compoziționale

Planul liber — principiu sintactic nou sau libertate creativă

Planul liber poate fi considerat un principiu sintactic nou (explicând multe aspecte ale noii estetici). Se traduce prin faptul că organizarea / ordinea structurală este în relativă independență față de organizarea / ordinea spațială, în opoziție cu “planul-structură” (în care cele două tipuri de organizare / ordine, cea structurală și cea spațială, coincid), caracteristic arhitecturii tradiționale.

Planul liber devine posibil datorită folosirii noilor materiale și tehnici constructive. Dar aceasta nu înseamnă că este folosit permanent și în toate tipurile de clădiri.

Planul liber, deși formulat explicit de Le Corbusier, este anticipat de căutările formale ale multor alți arhitecți: de exemplu, multe dintre ideile arhitecturii organice formulate de Frank Lloyd Wright, ideea de „spargere a cutiei”, dusă mai departe de neoclasiciștii olandezi etc.

6 1/2 x 14

100
6 1/2 x 14

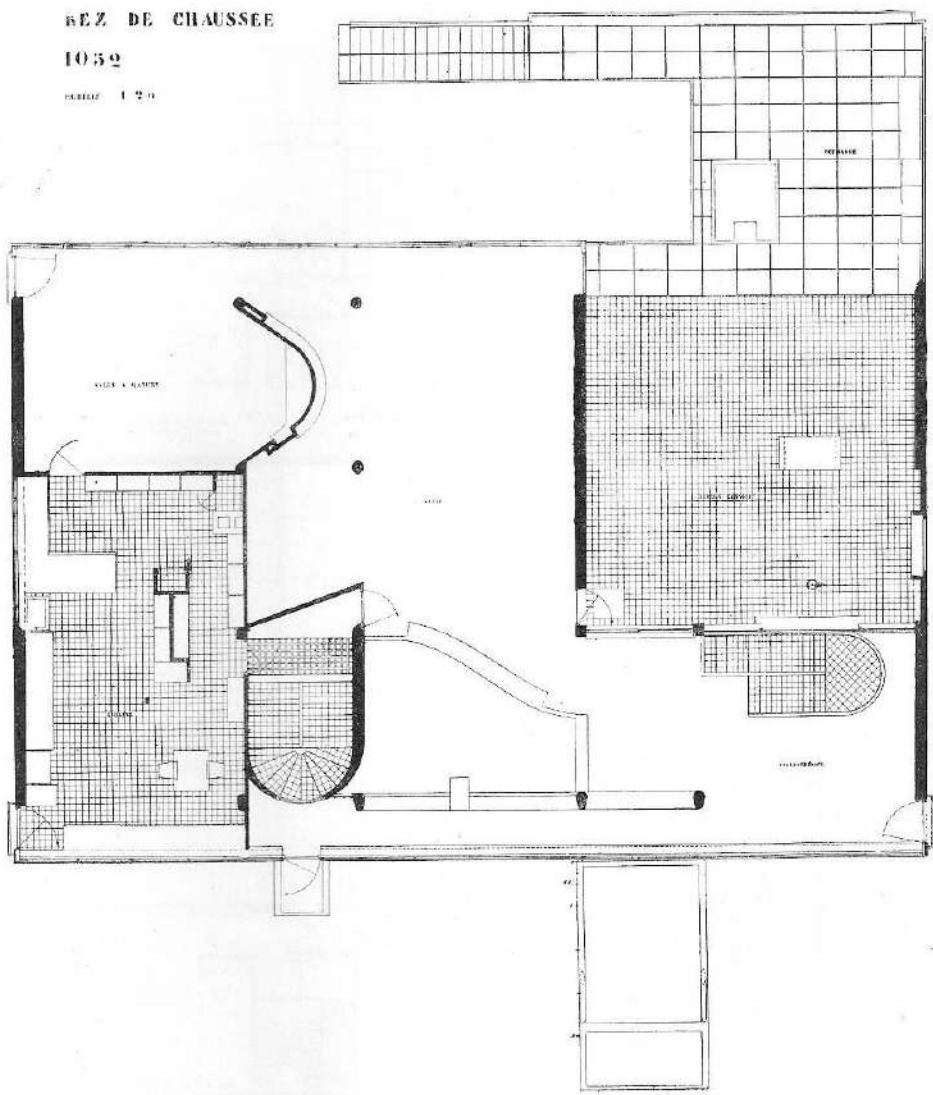
13

S.C. 1/10 dilution

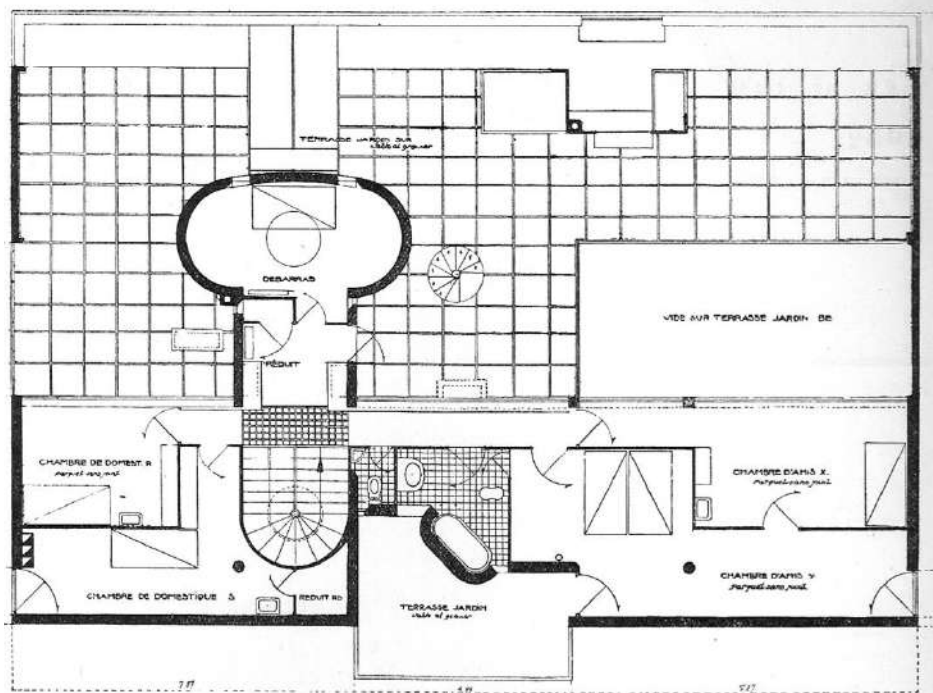
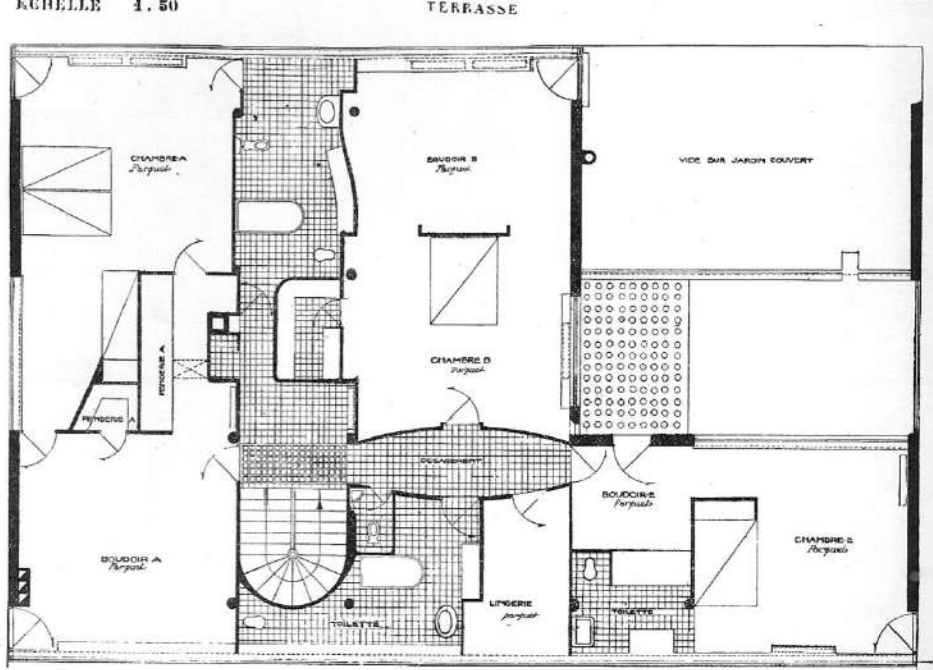
2 1/2 min part

Planul liber

Le Corbusier, Villa Stein-de Monzie, Garches, 1928

VILLA, A GARCHES, 1927

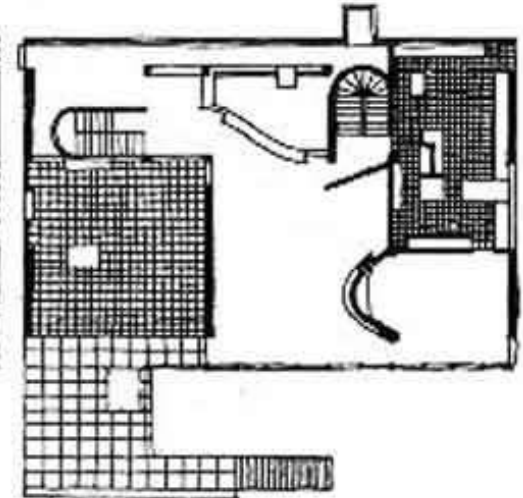
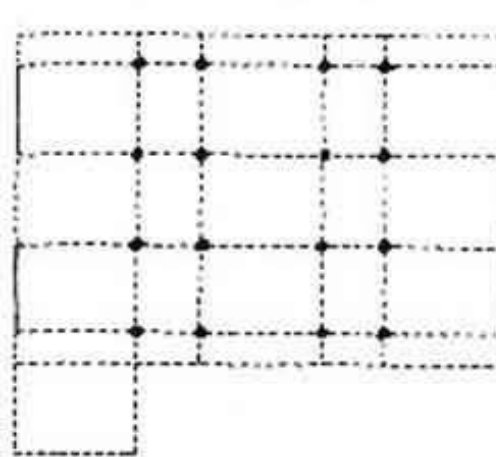
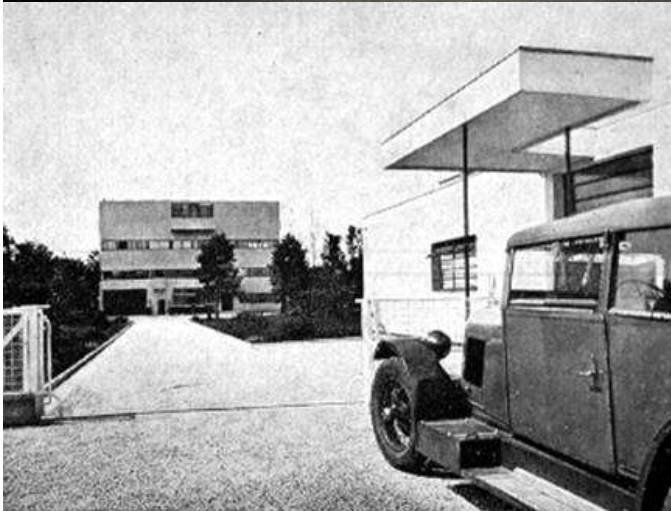
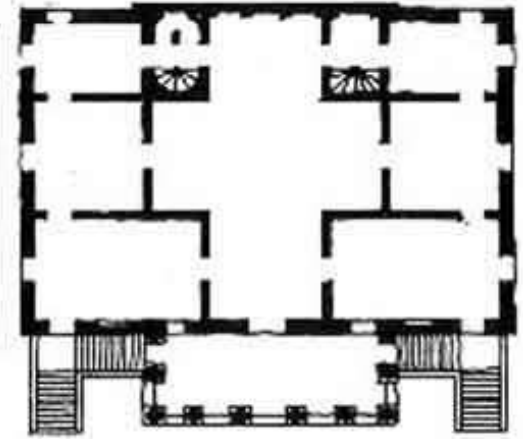
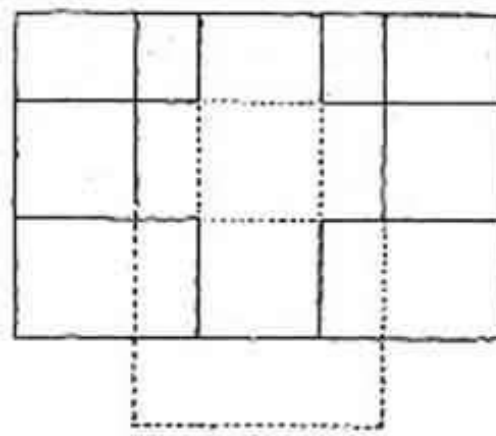

ECHELLE 1:50 TERRASSE

Planul liber în opoziție cu „planul-structură”

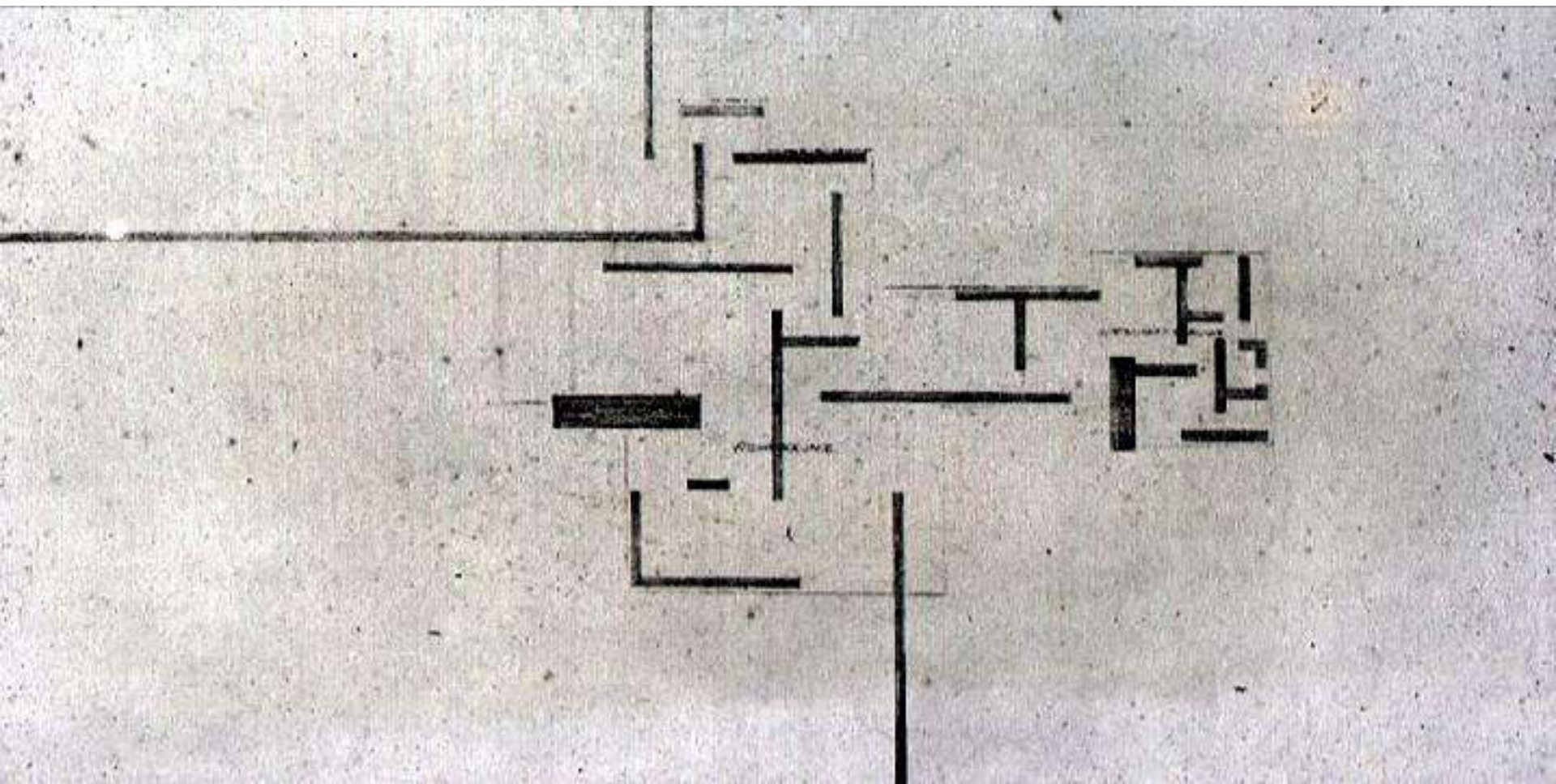
Compoziție a spațiilor eliberată independentă față de trama structurală

Le Corbusier, Villa Stein-de Monzie, Garches, 1928 vs. Andrea Palladio, Villa Foscari, La Malcontenta, 1554-57

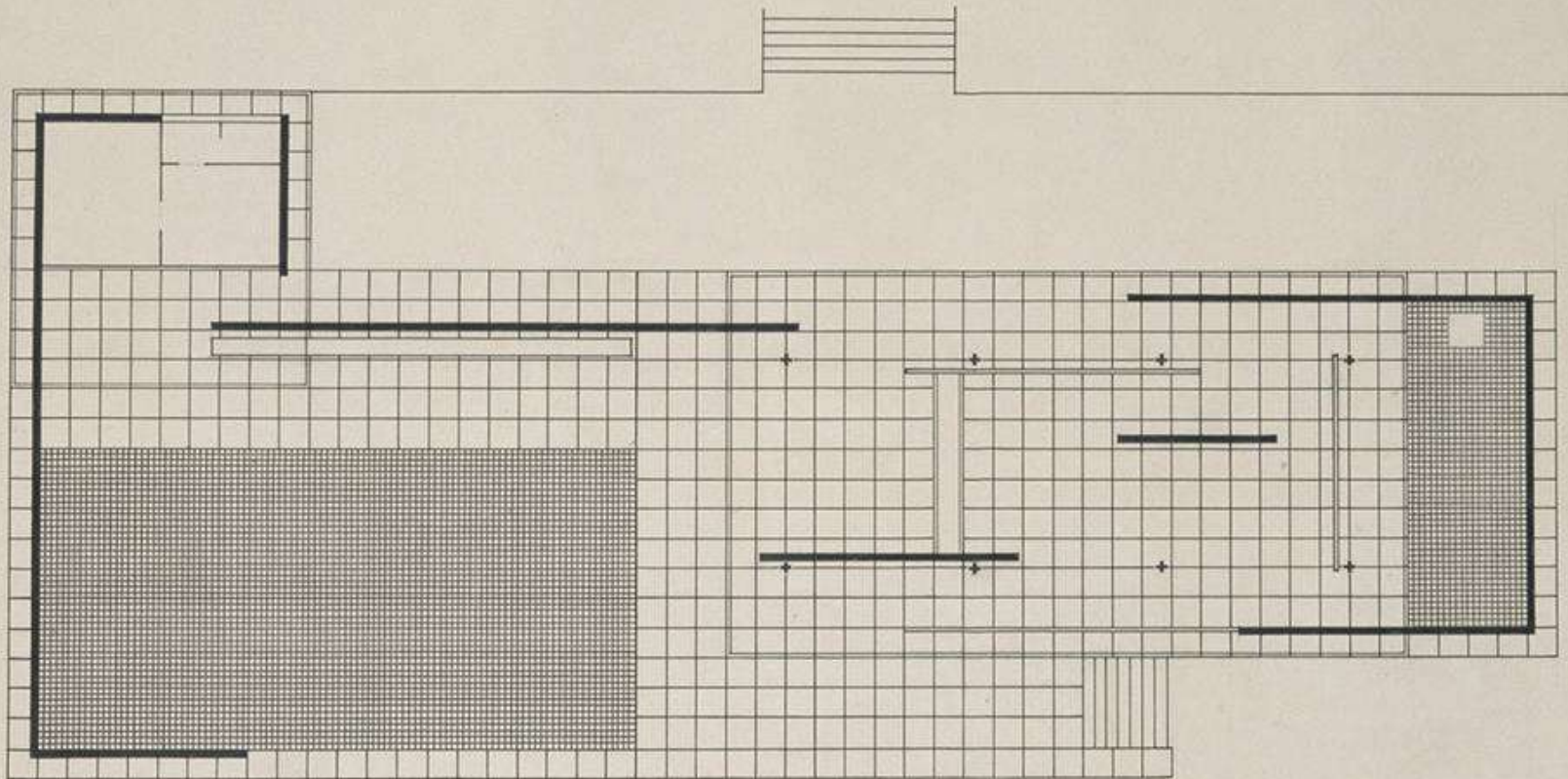
Planul liber

Ludwig Mies van der Rohe, *Brick House*, 1923

Planul liber

Ludwig Mies van der Rohe, *Pavilionul de la Barcelona*, 1929

Ludwig Mies van der Rohe, *Pavilionul de la Barcelona*, 1929

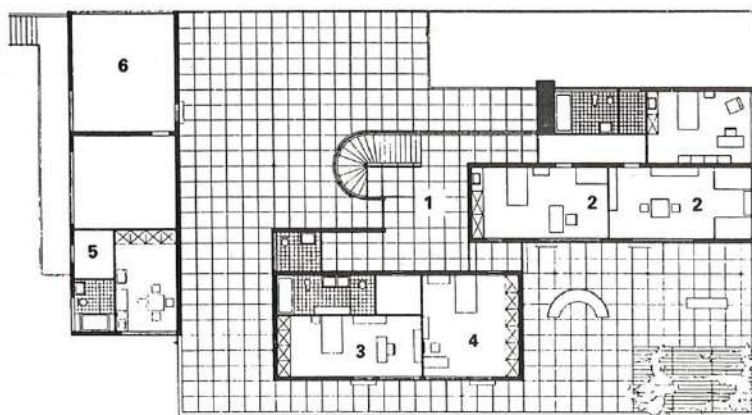

Ludwig Mies van der Rohe, *Pavilionul de la Barcelona*, 1929

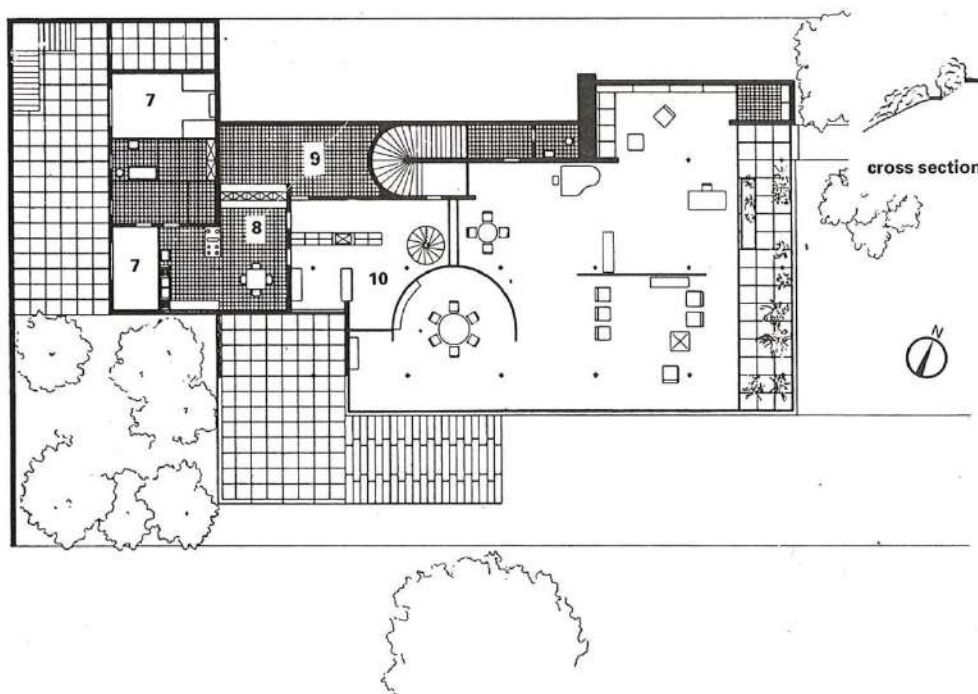

Ludwig Mies van der Rohe, *Vila Tugendhat*, Brno, 1928

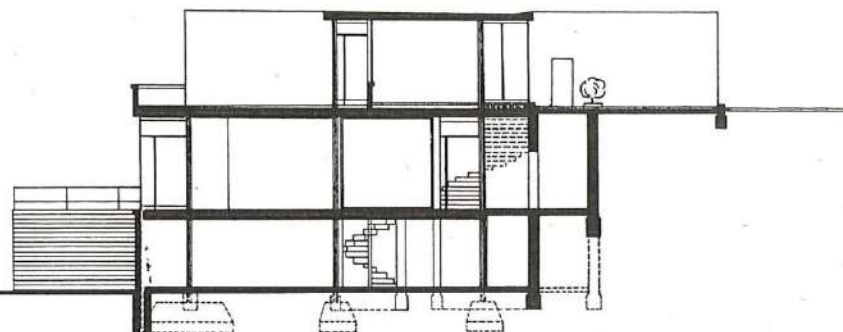
street level plan

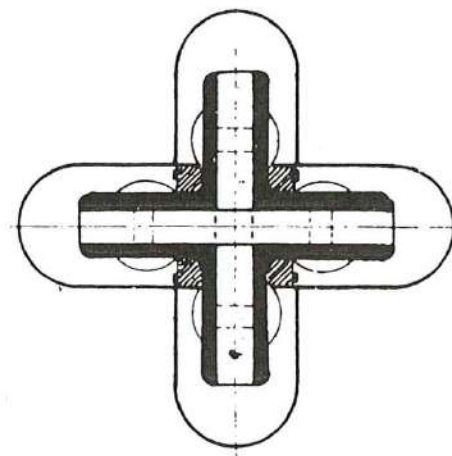
podium level plan (scale approx 1:450)

- key
- 1 hall
  - 2 children's bedroom
  - 3 husband's bedroom
  - 4 wife's bedroom
  - 5 chauffeur's flat
  - 6 garage
  - 7 maid
  - 8 servant's living
  - 9 pantry
  - 10 kitchen (note spiral stair to cellar)

- 4 Dining area. Semicircular curve is echoed in seat on upper terrace.
- 5 Living space: low angle sun illuminates onyx screen, the symbolic hearth.
- 6 Macassar ebony screen makes dining area a symbolic cave.
- 7 Curved stair which links two main levels and articulates street front.

cross section

column detail

Ludwig Mies van der Rohe, *Vila Tugendhat*, Brno, 1928

Construcția noului limbaj arhitectural

Justificări ale noului vocabular arhitectural și propuneri compoziționale

Principii compoziționale noi: modularitate, serialitate

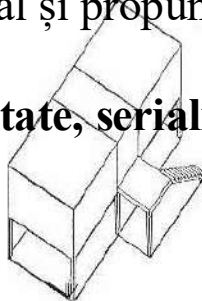
Le Corbusier, *Cité Frugès*, Pessac, 1924

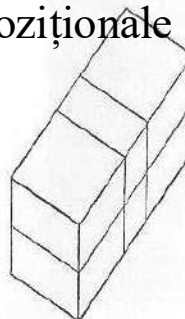
1 cellule

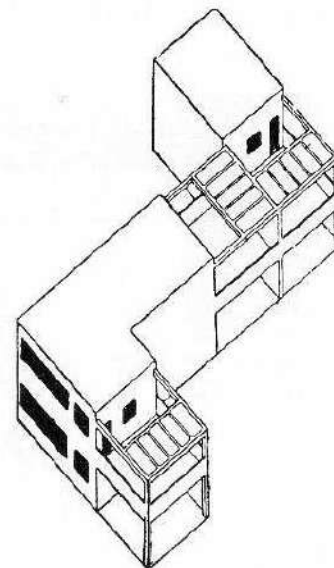
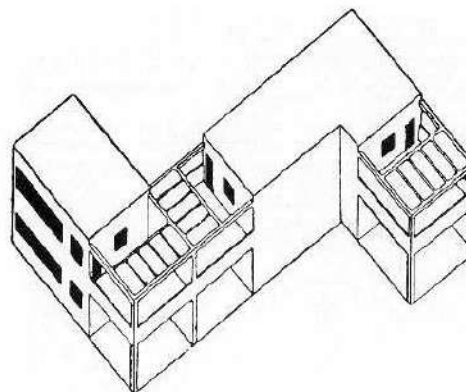
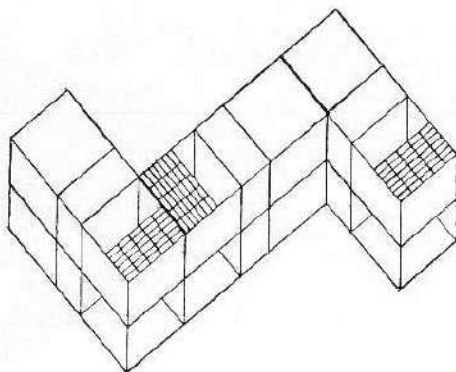
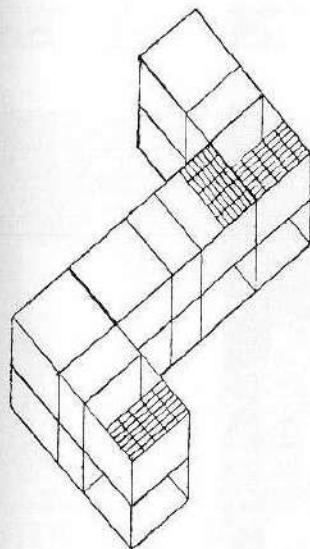
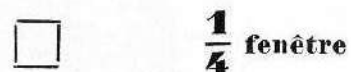
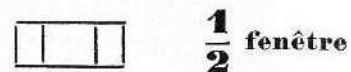
$\frac{1}{2}$ cellule

2 cellules
1 demi-cellule sur pilotis

4 cellules
 $2\frac{1}{2}$ cellules

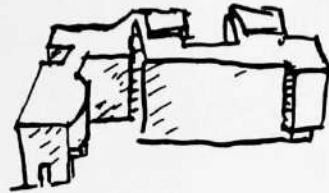
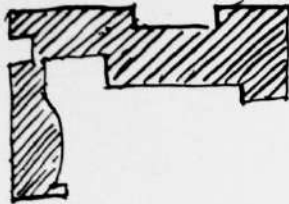
LA MAISON STANDARDISÉE. — Le plan standardisé a conduit Le Corbusier à fixer l'élément de base de « Pessac ». La construction rationnelle par cubes ne détruit pas l'initiative de chacun. Il n'y a qu'à en jouer suivant ses goûts.

Construcția noului limbaj arhitectural

Le Corbusier, 1929

Principii compoziționale noi: volumul simplu și compozițiile subordonate

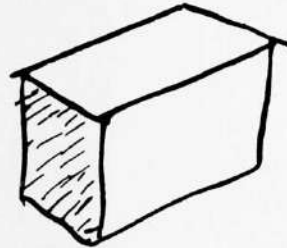
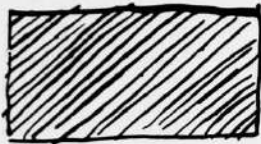
1

autori la compoziții
piramidale

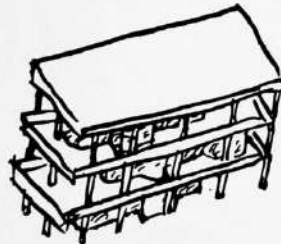
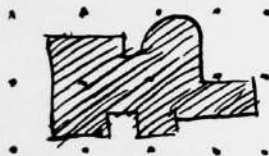
genuri plutôt facile,
pittoresques
'mouvements'
On peut tout faire
disciplines, plan classique
et hiérarchie

2

très difficile
(satisfaction de l'esprit)

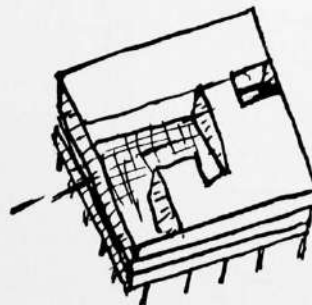
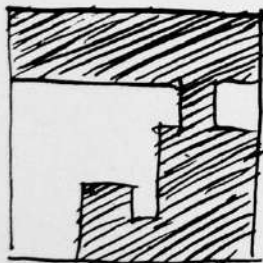
3

composée subordonnée
(forme pure)

très facile,
matériel
combinable

4

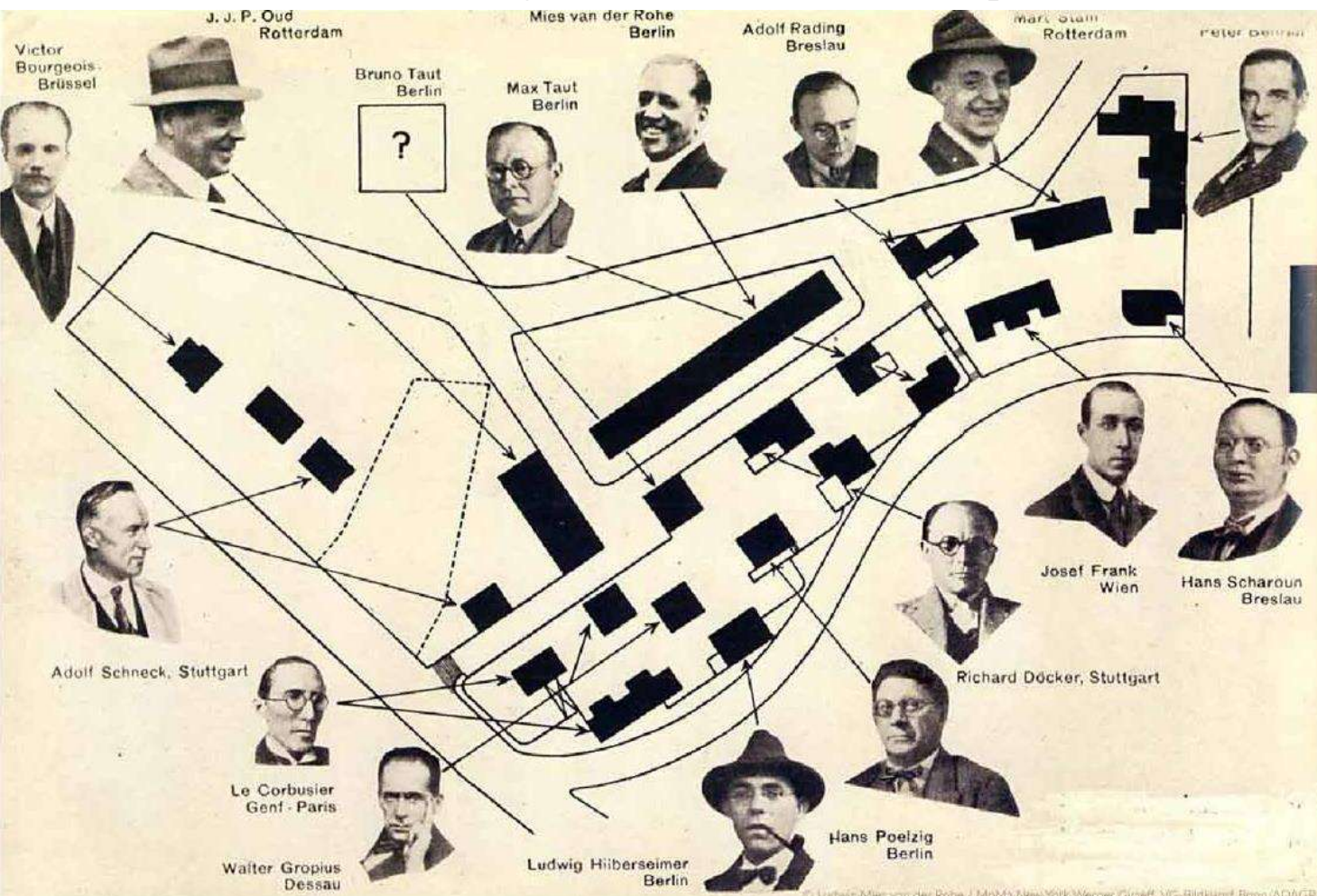

très pénible
on affirme à l'extérieur
une volonté architecturale,
on satisfait à l'intérieur
= tous les besoins fonctionnels
(ventilation, subjonction,
circulation).

Construcția noului limbaj arhitectural

Weissenhof Siedlung, Stuttgart, 1927

- expoziție a Werkbund-ului german destinată locuirii
- impresia de unitate a expresiei dată de volume albe, cubice, suprafețe orizontale, planuri libere, detalii ale epocii mașinii
- moment crucial de liberă organizare a unui front comun pentru noua arhitectura

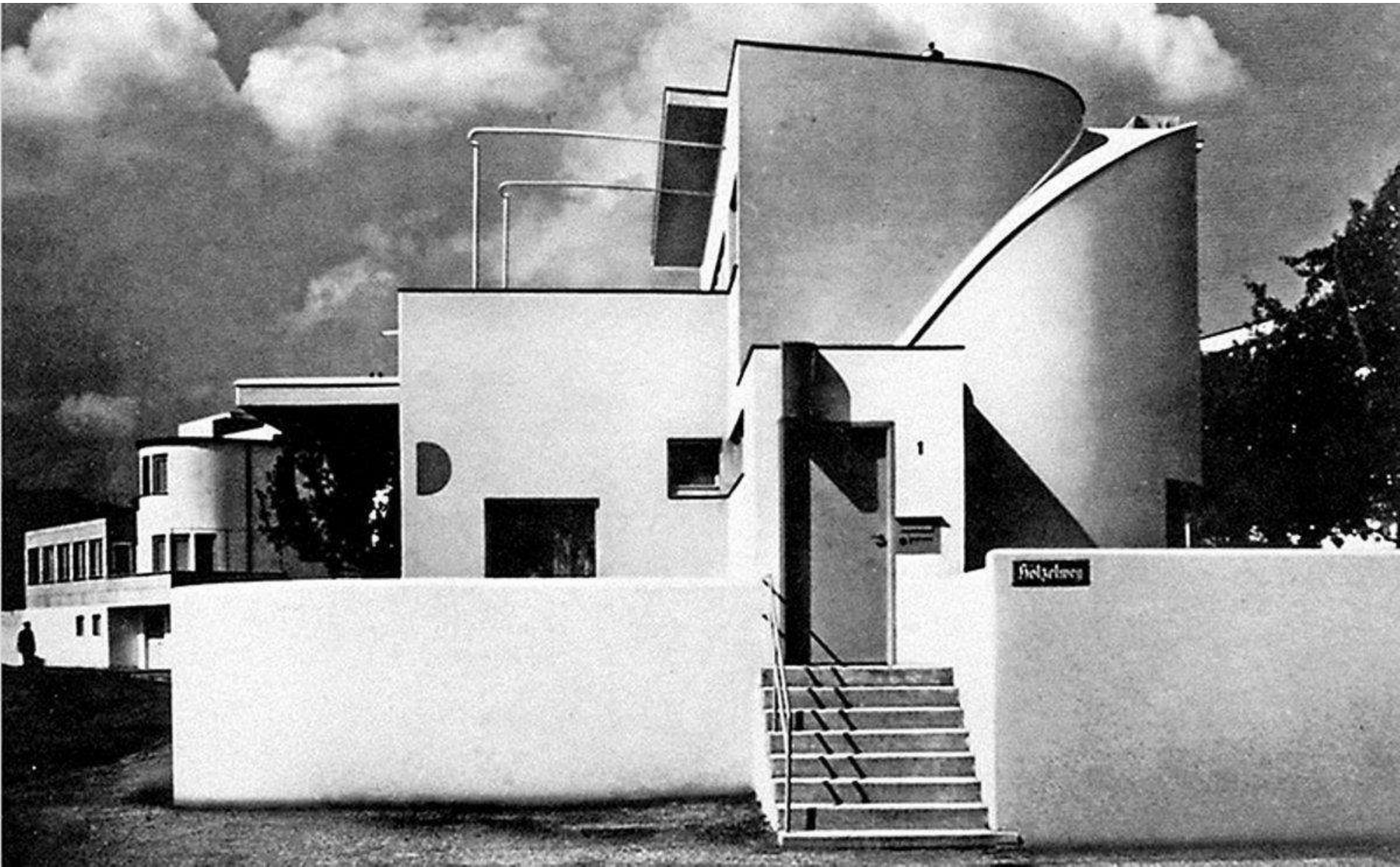

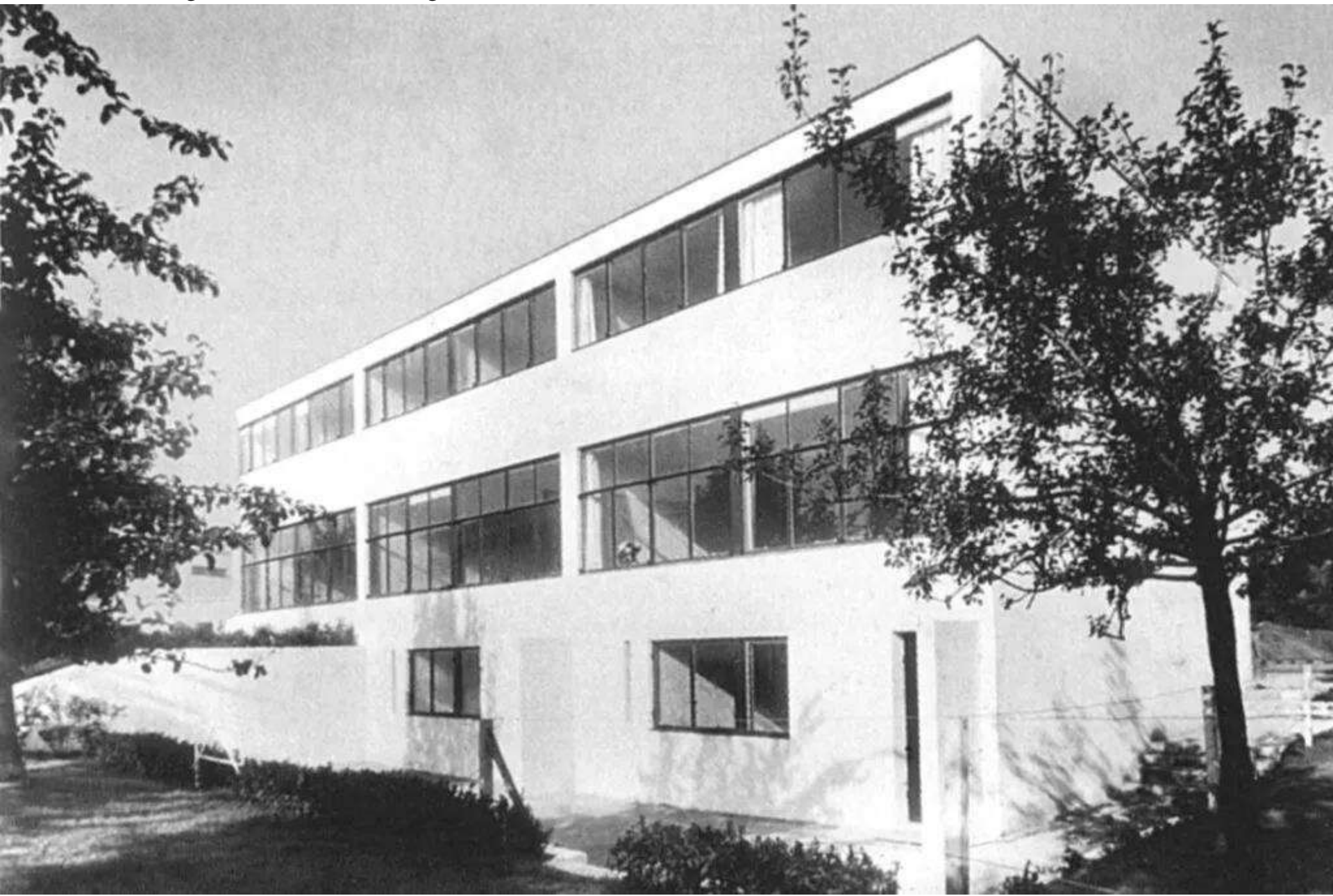
STUTTGART. Weißenhof-Siedlung

Hans Scharoun, Stuttgart, Weißenhofsiedlung, 1927

Mart Stam, Stuttgart, Weißenhofsiedlung, 1927

JJP Oud, Stuttgart, Weißenhofsiedlung, 1927

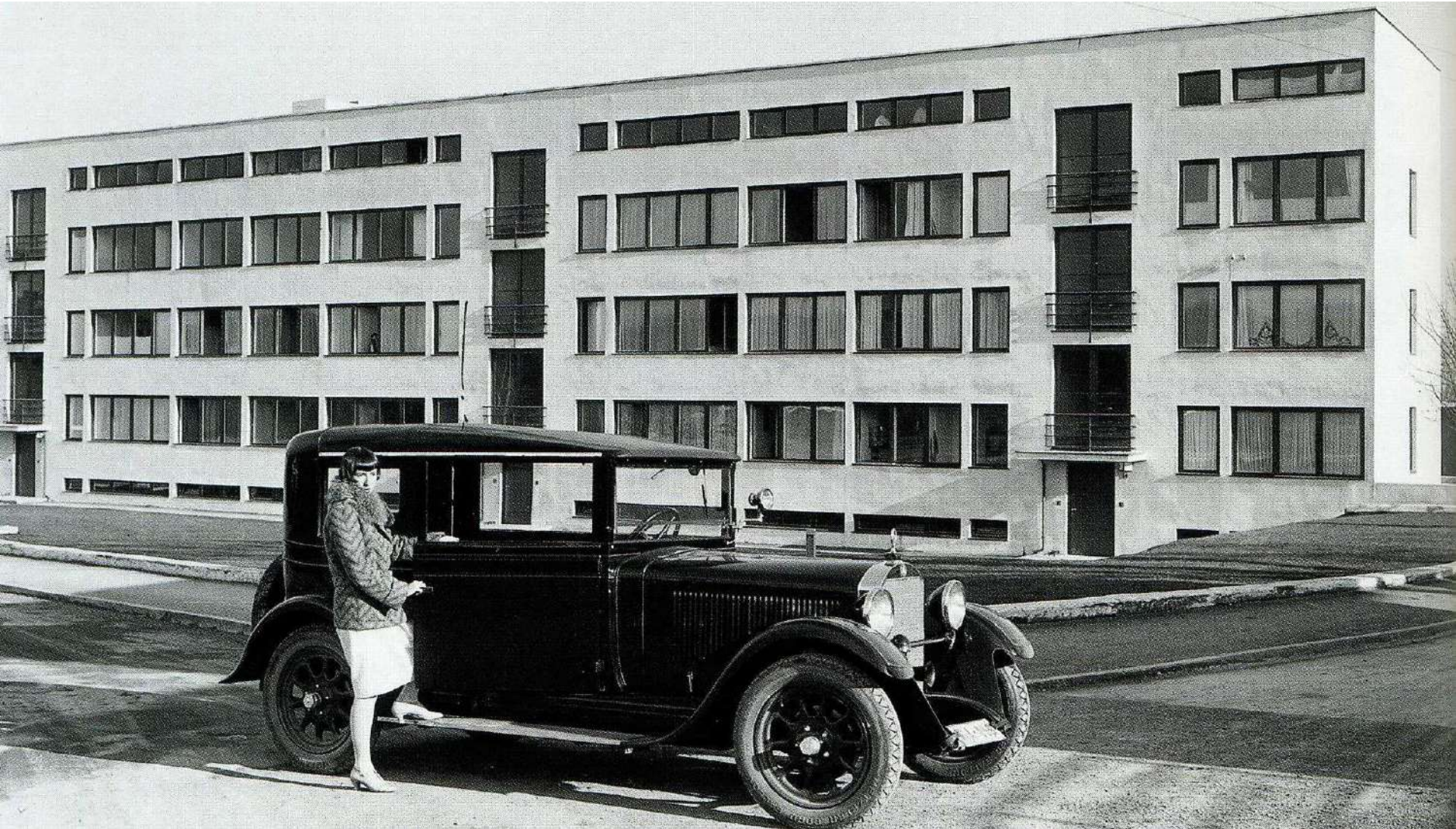
Walter Gropius, Stuttgart, Weißenhofsiedlung, 1927

Le Corbusier,
Stuttgart, Weißenhofsiedlung, 1927

Ludwig Mies van der Rohe, Stuttgart, Weißenhofsiedlung, 1927

1940 Stuttgart. Weissenhofsiedlung, Araberdorf

2601

deasupra limbajului. CIAM 1. 1928 La Sarraz

Congresele Internaționale de Arhitectură Modernă — un program reflexiv privind noua arhitectură

deasupra limbajului. CIAM

Congresele Internaționale de Arhitectură Modernă — un program reflexiv privind noua arhitectură

— marchează voința de afirmare ca grup a unor nuclee separate.

— propun o agendă de dezbatere și cercetare a arhitecturii:

- a. Să formuleze programul contemporan al arhitecturii
- b. Să pledeze ideea arhitecturii moderne
- c. Să susțină vehement această idee în mediile tehnice, economice și sociale
- d. Să urmărească rezolvarea problemelor arhitecturii

deasupra limbajului. CIAM

Reacție de coagulare (și) în fața deciziei juriului concursului pentru palatul Societății Națiunilor (SdN) de a prefera un proiect de inspirație clasică celui al lui LC în 1926-7

Construcția noului limbaj. *Stilul Internațional*

Modern architecture: International Exhibition

MoMA, New York, 1932

... De atunci, ideile mai multor arhitecți progresiști au concurat la formarea unui stil cu adevărat nou care se răspândește cu viteză în lume. [...] Din cauza dezvoltării simultane în mai multe țări diferite și din cauza răspândirii sale pe întregul glob, a fost numit Stilul Internațional.

As a result of these forty years of successive and simultaneous architectural fashions the avenues of our greatest cities, our architectural magazines and annual exhibitions are monuments to the capriciousness and uncertainty of our architecture.

The present exhibition is an assertion that the confusion of the past forty years, or rather of the past century, may shortly come to an end. Ten years ago the Chicago Tribune competition brought forth almost as many different styles as there were projects. Since then the ideas of a number of progressive architects have converged to form a genuinely new style which is rapidly spreading throughout the world. Both in appearance and structure this style is peculiar to the twentieth century and is as fundamentally original as the Greek or Byzantine or Gothic. In the following pages Mr. Hitchcock and Mr. Johnson have outlined its history¹ and its extent. Because of its simultaneous development in several different countries and because of its world-wide distribution it has been called the International Style.

© 2021 Artists Rights Society (ARS), New York / VG Bild-Kunst, Bonn
Ludwig Mies van der Rohe, Tugendhat House, Brno, Czechoslovakia (Model of final version), 1928-1930
https://www.moma.org/collection/works/84200?sov_referrer=art_term&art_term_slug=international-style

Programul estetic al arhitecturii noi: o nouă estetică

- A. Folosirea altor elemente formale și altor moduri compoziționale care să le înlocuiască pe cele "academice";
- B. Refuzul ornamentului care, deși decurge din negarea repertoriului tradițional, capătă o exprimare explicită mai timpurie și o valoare de manifest deosebită;
- C. Căutarea unor motivații teoretice ale noului repertoriu.

Programul estetic al arhitecturii noi: o nouă estetică

A. Folosirea altor elemente de vocabular (forme) și de sintaxă arhitecturală (compoziție) care să le înlocuiască pe cele "academice"

Elemente de vocabular:

Volume geometrice simple, intersecții de volume simple, planuri simple (neornamentate), stâlpi (nu coloane), scheme de culoare după principiile artei moderne, detalii produse industrial etc.

Elemente de sintaxă:

Nu au fost niciodată formulate în maniera coerentă în care s-a teoretizat sintaxa ordinilor clasice. Nici nu ar fi fost posibil să se formuleze reguli similare, deși diverși arhitecți au încercat s-o facă.

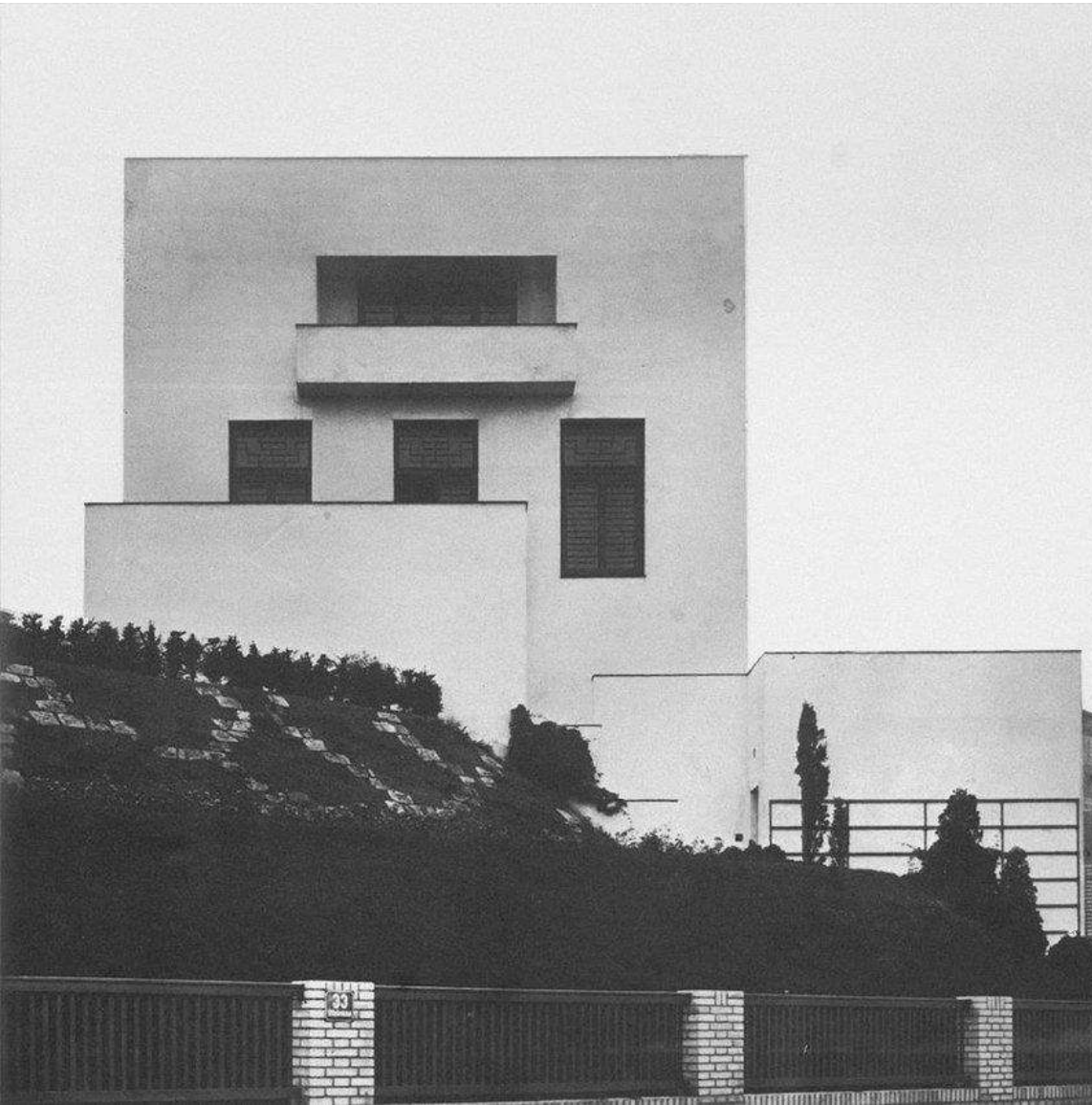
Se conturează în opoziție cu sintaxa clasică: de exemplu, evitarea simetriei este cea mai frecventă și mai ușor de evidențiat; sau ideea lui Frank Lloyd Wright de „spargere a cutiei” (deconstrucția geometriei tradiționale a încăperii); articulări libere ale volumelor simple care compun clădirile.

Mai mulți arhitecți sau grupuri de arhitecți formulează sintaxe proprii, în concordanță cu principiile la care aderă și cu tipul de expresivitate arhitecturală pe care îl caută.

Cele cinci puncte ale arhitecturii moderne reprezintă formularea cea mai coerentă și mediatizată: clădirea ridicată pe stâlpi (pilotis), planul liber, fațada liberă, fereastra în bandă, acoperișul-grădină.

Programul estetic al arhitecturii noi: o nouă estetică

B. Refuzul ornamentului, deși decurge din negarea repertoriului tradițional, capătă o exprimare explicită mai timpurie și o valoare de manifest deosebită.

Adolf Loos (1870-1933) este principalul inițiator al acestei dezbateri polemice, în mod special în articolul „Ornament și Crimă”.

Casa Müller, Praga, 1930

Programul estetic al arhitecturii noi: o nouă estetică

C. Căutarea unor motivații teoretice ale noului repertoriu.

- prin funcțiune și prin găsirea de noi forme care să exprime noile funcțiuni/programe: principiul sincerității.
- pe calea „absolutului”: prin găsirea unor scheme de rapoarte și proporții cu susținere într-o matematică transcendentă (cazul De Stijl, sau al lui Le Corbusier în Modulor, etc.)
- prin raționalitate
- prin justificări ale expresivității constructive, economicitate, ...
- prin justificări sociale și/sau politice, ...

La o analiză atentă, multe dintre aceste motivații se dovedesc înșelătoare.

De exemplu, folosirea acoperișului terasă (acoperiș plat, în opoziție cu acoperișul tradițional în pantă), care duce la o expresie foarte diferită a clădirilor s-a dovedit deosebit de nepractic pentru climate umede și reci.

Motorul principal al căutărilor expresive era de fapt nevoia de eliberare de vechiul repertoriu formal și căutarea unei expresii arhitecturale noi, potrivită căutărilor din artele plastice și noilor materiale și tehnologii.

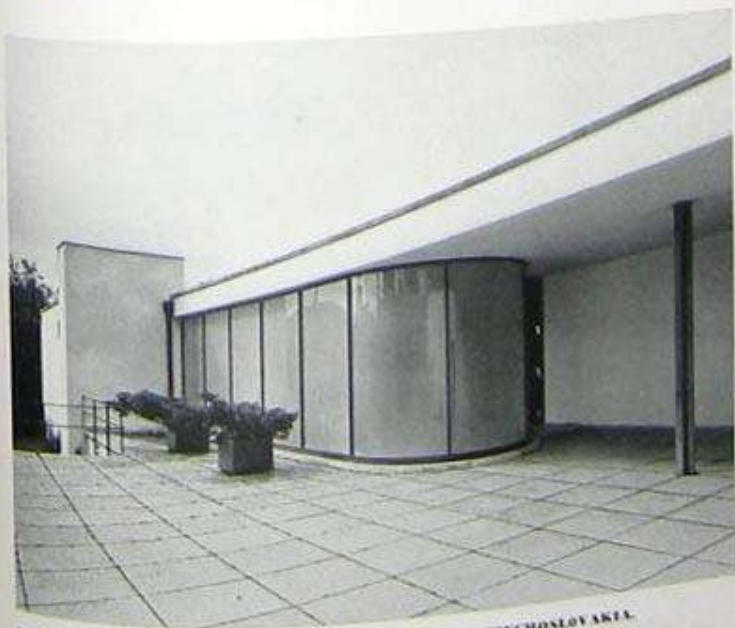
Nici una dintre motivațiile teoretice propuse nu acoperă în totalitate o teorie estetică cum a făcut-o tradiția clasică. Probabil ar fi fost imposibil.

Ceea ce nu înseamnă că rezultatele nu sunt coerente și realmente inovatoare.

MIES VAN DER ROHE: TUGENDHAT HOUSE, BRNO, CZECHOSLOVAKIA, 1930. STREET FACADE

The house is so placed on a sloping site that the entrance is on the second floor. A slab roof across the entrance joins the garage to the house. The chimney is a strong vertical accent in an almost windowless façade.

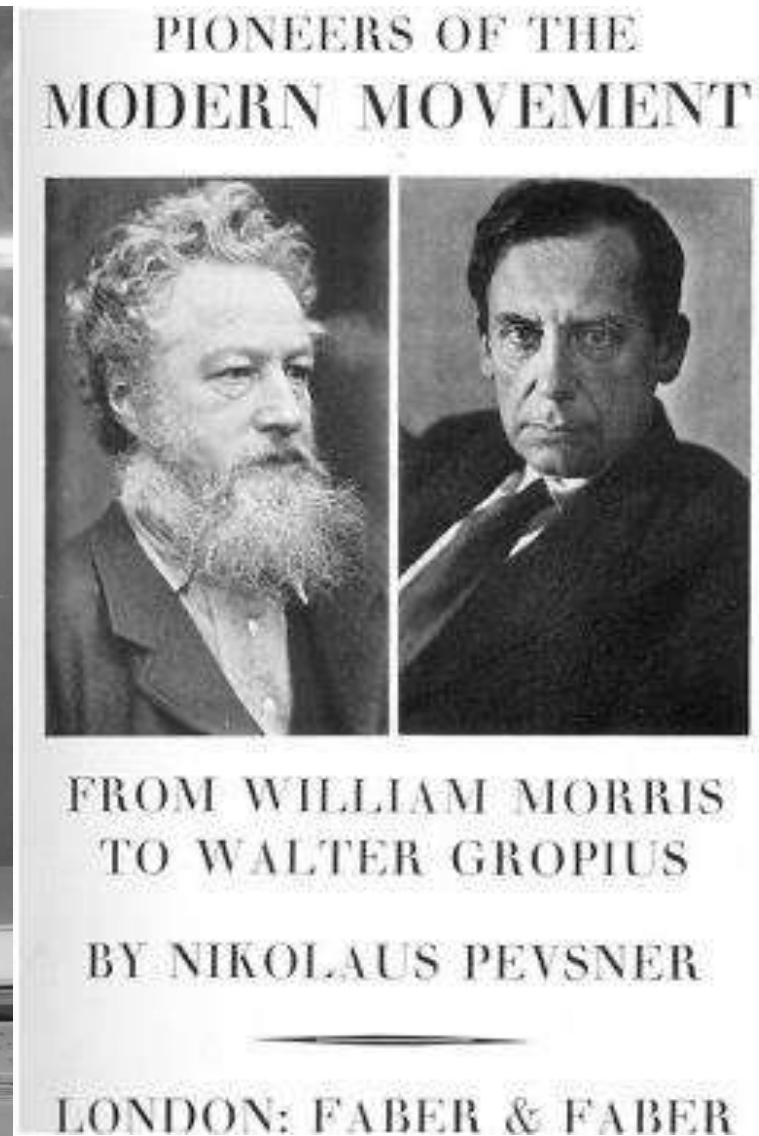

MIES VAN DER ROHE: TUGENDHAT HOUSE, BRNO, CZECHOSLOVAKIA, 1930. ENTRANCE

A wall of frosted glass curved around the stairwell lights the entrance hall. Simple but luxurious elements of decoration: the isolated bronze post, bronze window frames, reflecting surface of glass, the pattern of travertine paving, thin roof capping, the graceful railing and growing plants.

„Mișcarea Modernă” — un concept istoriografic

Nikolaus Pevsner, *Pioneers of Modern Design / Pioneers of the Modern Movement*, 1936

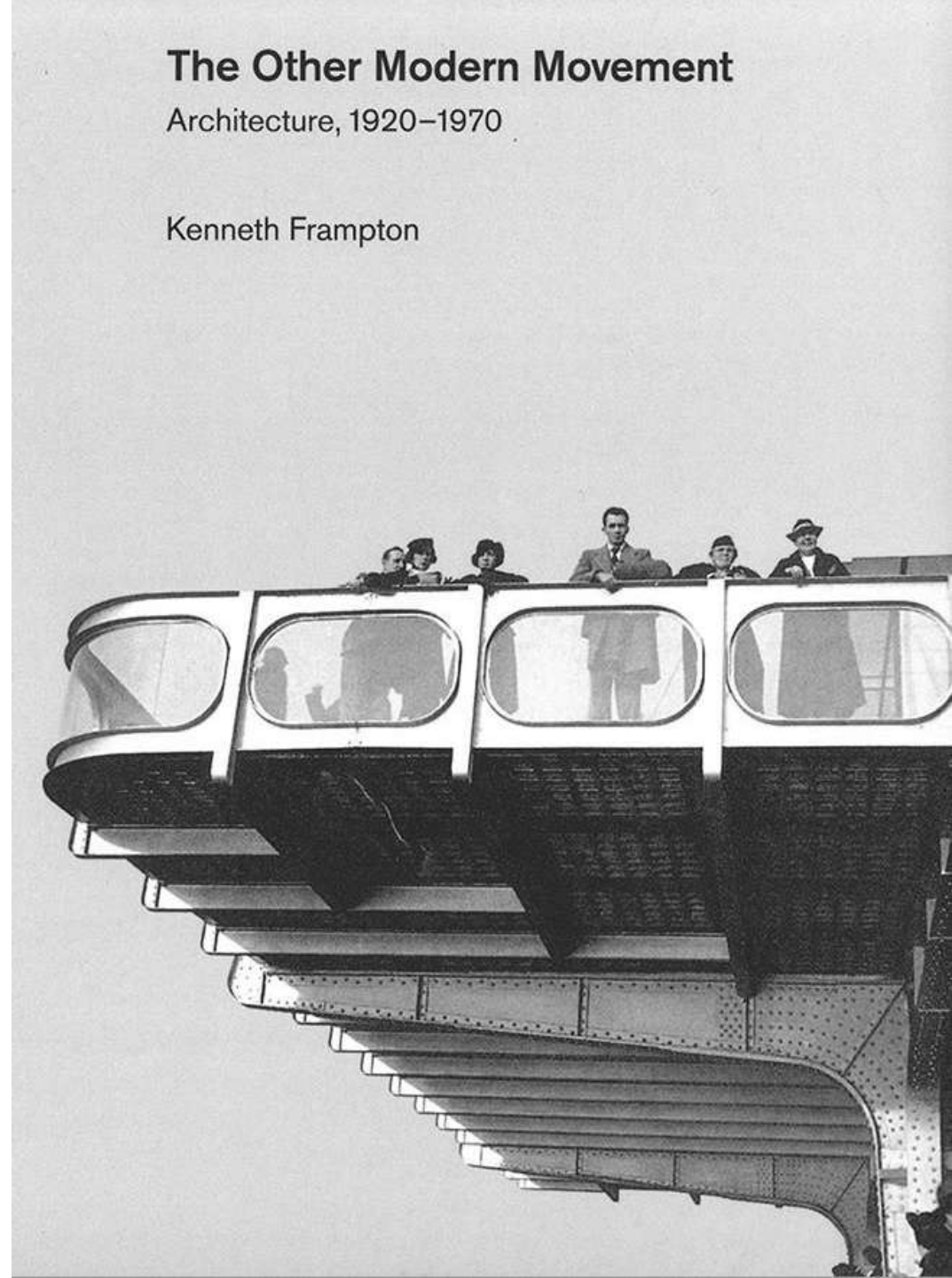

Kenneth Frampton,
The Other Modern Movement,
2021

The Other Modern Movement

Architecture, 1920–1970

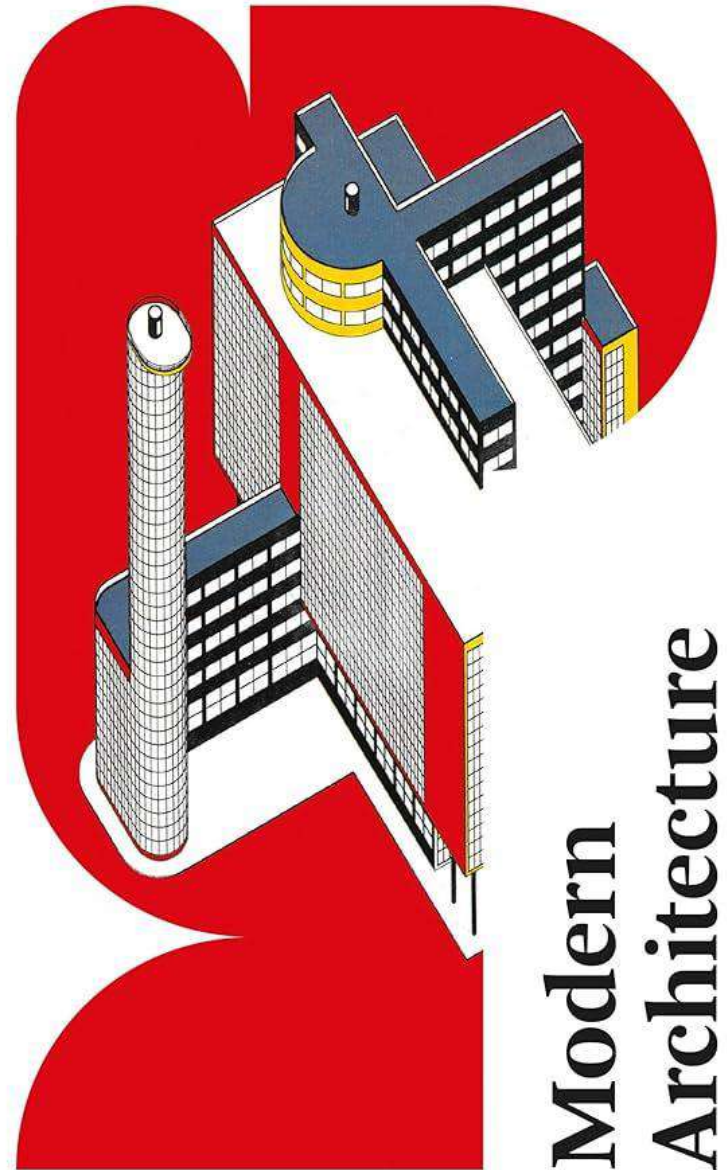
Kenneth Frampton

Kenneth Frampton,
Modern Architecture: A Critical History,
2020

Arhitectura contemporană
este în mare măsură
căutarea unor răspunsuri
mai bune, mai nuanțate,
mai adecvate la problemele
cărora arhitectura modernă
nu a știut să răspundă sau
la ceea ce arhitectura
modernă a distrus.

World of Art

Thames
&Hudson

Kenneth Frampton